4685 Tallinn, Toompea loss, riigi raa

Postimees

65. aastakäik.

Ilmub igal äripäewal.

Toimetuse ja talituse adress: „Postimehe“ toimetusele Tartu. — Kõnetraat nr. 80. Telegrammi-adr.: Postimees Tartus.

Toimetuse kõnetunnid: Rüütli uul. nr. 9, lehe toimetuses igal äripäewal kella 12—2 lõunal. Päätoimetaja kõnet. 12½—2.

Käsikirjad mitte-kirjastajate poolt arwatakse hinna alla, kui neile tasunõudmine peale on kirjutatud. Sõnumid ja kirjeldusi tohib „Postimehest“ ainult allikat nimetades wõtta.

Lasteleht maksab ½ a. 6.00 penni, on ainult „Postimehe“ kaasandena tellitaw.

Üksik nummer maksab 3 marka.

Tellida wõib lehte igast päewast alates kuni iga kuu wiimase päewani. Adressi muutmise korral tuleb 5 marka maksta ja wana adress üles anda. Saatmata-jäänud numbrid saadab lehe talitus ainult 14 päewa jooksul peale numbri ilmumise maksuta järele.

„Postimehe“ tellimisehind kuus:

Kodumaale: Talitusest ise ära wiies: 68 marka. Postiga koju kätte saates: 75 marka.

Wäljamaale: . . . . 100 marka.

Kuulutuste weeru millimeeter 3 mrk., lehe eesotsas 6 marka ja teksti keskel 7 marka; kuulutuse hind on ka laupäewal sama suur kui muil paiwil. Wäljamaa kuulutuste hind kahekordne. Eelmise päewa õhtuni ülesantud kuulutused ilmuwad järgmisel päewal.

Nr. 136. Teisipäewal, 21. (8.) juunil 1921. Nr. 136.

Ülem-Sileesiasse uusi Inglise wägesid saadetud. Kokkupõrked sakslaste ja poolakate wahel kestawad edasi. Liitlased ei ole Ülem-Sileesia asjus kokku leppida suutnud.

Liitlased nõuawad Greeka wägede lahkumist Wäike-Aasiast ja ka Smürnast ning rahutegemist Angoora walitsusega. Kemali üleskutse muhamedlastele.

Britile alluwate riikide kongres awatud.

Krasfini läbirääkimised Inglise kapitali käimapanemiseks Wene kaubanduses.

Ameerika laen Euroopa rahwastele.

Suur lumi Põhja-Rootsis.

Kõhutõwe hädaoht Läänemaal.

Peterburi opteerimise-kommisjoni esimees ametist lahkumise palwe ära annud.

Lähedas-Idas tõsiseid sündmusi oodata.

Wene nõuk. walitsus toetab Türgi rahwuslasi sõjategewuse lahtipuhkemise korral.

Suuremad sündmused Lähedas-Idas on walminemas. Nagu kõuepilwed koguwad nad endid Wäike-Aasia kohale, kust edaspidi wõib olla, ka teiste Läheda-Ida maade kohale edasi ähwardawad tungida. Kui esimesed teated ajakirjandusse pääsid, mis teatasid Inglise-Türgi sõja wõimalustest küllalt kindlalt ja awalikult, siis järgnesid neile warsti rahustawamasisulised. Wiimastes räägiti ainult liitlaste abist Greekamaale, kelle wäed Angoora walitsuse omade ees taganemas, ja kõige rohkem Türgi ranna blokeerimisest Inglise sõjalaewastiku poolt.

Wärskemad teated aga näitawad, et neist eelpool nimetatud abinõudest küllalt ei ole ja et liitlased, eriti just Inglismaa, keda see tekkinud seisukord kõige rohkem ähwardamas, aru peawad abinõude otsimise Türgi rahwuslaste tegewuse wastu. Kõik tundemärgid näitawad, et uus sõda Lähedas-Idas tulemas on. Inglise ja Prantsuse walitsuse wahel on Pariisis praegu läbirääkimised käimas ühise wäljaastumise üle Wäike-Aasias. Lord Curzon'il, kes Pariisi sõitnud, on olnud pühapäewal Prantsuse peaministriga kaks nõupidamist, millel seda küsimust harutatud. Nendest nõupidamistest wõttis ka Itaalia esitaja osa.

Samal ajal walmistab Inglise walitsus end sõja wastu ette, kui see peaks möödapääsemata olema. Nii on Chamberlain alamkojas seletanud, et Inglise walitsus püüab asumaadega kokkulepet luua kõigi maa-, mere- ja õhujõudude koostöötamiseks uue sõja lahtipuhkemise korral. Inglise laewastiku kogumisest Türgi wete piirkonda on juba warem teateid ilmunud.

Ka Angoora walitsus Mustafa Kemaliga eesotsas mobiliseerib end ning otsib tarwilikku toetust nii Wenemaa kui ka kõigi muhamedlaste maade poolt wäljaspool Türgi riigi piire. Türgi rahwuslaste plaanid, nagu kindral von Sanders, Dardanellide kaitsja ilmasõjas, „Vos. Zeitung'is“ kirjutab, on kaugeleulatawad. Nad on panislamitilistest mõtetest kantud, missugune konwerents mitte kaua aja eest Angooras ära on peetud. Nüüd kutsutakse Angoorasse uus panislamitide kongres kokku. Sellest wõtaksid osa Süüria, Mesopotaamia, Afganistani, Aserbeidshani, samuti ka Egiptuse, Alshiiri, Tunise ja Marokko esitajad. Selle kongressi eesmärk olewat ühendatud Islami riigi loomine Türgi riigiga eesotsas, loomulikult muidugi ka toetuse ning abi otsimine Inglismaa ja liitlaste wastu sõja korral wiimastega.

Peale selle loodab Mustafa Kemal abi peale nõukogude Wenemaa käest. Abi eest olewat Angoora walitsus Wene nõuk. walitsusele kindlustanud waba läbikäigu Wene laewadele läbi Dardanellide ja Bosboruse. Enamlased omalt poolt olewat lahti ütelnud end prätendeerimise õigusest kõigi mereteede peale. Ka ükski teine wõim, peale Türgi, et pidawat nende üle peremeheks saama. Hilisemad teated tahawadki juba tõendada, et nõuk. Wenemaa abiandmine Angoora walitsusele alganud on. Berliin kuuleb, näituseks, Konstantinoopolist, et Wene nõukogude wäed Anatooliasse on jõudnud, ülesandega Kemal-pashale abiks olla. Ka see asjaolu, et Greeka aurulaewad ja miiniähwitaja Batumi läheduses mitu laewa, mis sõjawarustusega ja laskemoonaga kemalistide jaoks täis olid laaditud, põhja on lasknud, on tunnistuseks, et elaw ühendus Wene ja Angoora walitsuse wahel olemas ja et abiandmine wiimasele juba alanud.

Tekib küsimus, kuidas Türgi rahwuslased enamlastega, kes ju internatsionalistid, leppida wõiwad, kuidas see sisemiselt wõimalik? Nähtawasti on aga Türgi rahwuslased arwamisel, et enamlus möödaminew on, kuna Türgi rahwuslik liikumine ka tulewikus püsima jääb. Nii oleks siis side Wene enamlastega ajaline, teatud eesmärgiga. Ka Türgi enamlased olewatki rohkem rahwuslased, kui enamluse idee kandjad.

Ei wõi siinkohal ka seda kahesilma wahele jätta, et kemalistid Saksamaal, eriti Berliinis, hoolega oma kasuks tihutustööd tegemas, nagu Pariisi raadio 18. juunist teatab.

Türgi rahwuslikku liikumist ei ole ette näinud Sèwres'i rahuleping, et ole seda tarwilisel mõõdul osanud hinnatu ka wiimane Läheda-Ida konwerents Londonis, mis lõppes ilma mingisuguse kokkuleppeta ja mille järele Greeka-Türgi sõjategewus uuesti algas. Nüüd on see rahwuslik liikumine liitlastele enestele üllatusena ning ootamata üle pea kaswamas ja wõib eriti Inglismaale wäga tähendusrikkaks ning kardetawaks saada.

See rahwuslik liikumine on seda suurema hooga kaswamas, et Kemal-pasha ja tema walitsus silmapaistwad organisaatorid on. Nad ei ole mitte ainult endale tublit ja tugewat sõjawäge jõudnud luua, waid on ka majanduslikus elus ja riigi ülesehitamise töös palju suurt korda saatnud. On hoolt kannud omawalitsuse ja rahwa hea käekäigu eest ja korraldanud hoolega raudtee liikumist omas riigis, nagu kindral Lieman v. Sanders teab rääkida.

Kemal-pashal olewat 100.000-sõjawägi ja see arw kaswawat alatasa, kuna kõik mehed, kes sõjariistu kanda jõuawad, lipu alla on kutsutud. Ka sõjamoonast ja sõjariistadest ei olewat Kemal-pashal puudus.

Marshal Foch'i arwates pidawat liitlased 300.000. sõjawäe Wäike-Aasiasse saatma, et Kemal-pashast wõitu saada. Seda arwu tuleks liitlastel weel suurendada, kui Kemal-pashal korda peaks minema rahwuslikku liikumist Idasse ja Anatoolia sisemaale üle wiia. Muidugi on see liitlastel wõimalik, kuigi ehk raskustega.

Kemal-pasha ei kartwat näljablokaadi mere poolt, sest Anatoolias olewat 40 miljoni kilogrammi nisu, 20 miljoni kilogrammi otri ja suured tagawarad willu, nahku, tubakat jne. olemas.

Missuguse käigu sõjategewus Lähedas-Idas, kui ta lahti peaks puhkema, wõtab, selle kohta on wara praegu mõnesuguseid kindlaid oletusi teha. Wäga wõimalik, et Türgi rahwuslastel, nende praegust wõrdlemise head seisukorda silmas pidades, korda läheb end kaua kaitseda ja oma rahwuslikke nõudeid liitlaste ees, mida wiimased Sèwres'i rahulepingu läbi täiesti ära on tahtnud pühkida ning surmata, kas wõi osalt läbi wiia ja maksma panna. Suuremad tagajärjed wõiwad sõjal weel siis olla, kui Angoora walitsusel ühise Islami riigi mõtet kuidagi korda läheb teostada ja selle läbi sõjalist tegewust wõi kõige wähemalt mässulist liikumist Afganistani, Indiasse jne. üle kanda, mis ähwardaks Inglise asumaid ja kogu Inglise Läheda-Ida politiikat.

Wene enamlastele oleks see kordaminek muidugi wäga soowitaw ja meelt mööda. Nende eesmärk on ju olnud Inglismaad lüüa mitte Inglismaal, waid tema asumaadel, Indias, õhutades seal mässu ja rahwuslikku liikumist Inglismaa alt lahtilöömise otstarbega. Sellepärast on ka arusaadaw see side ja käsikäes töötamine, mis olemas Wene nõuk. walitsuse ja Türgi rahwuslaste wahel.

On huwitaw, kuidas see asjaolu, et Wene nõuk. walitsus Türgi rahwuslasi sõjategewuses liitlaste wastu toetada tahab, Inglise-Wene wahekorra ja kaubalepingu peale mõjub. Kas ei peitu selles abiandmises Türgi rahwuslastele ja ühises tegewuse kawas Idas uued rahwuswahelised kokkupõrked ja sõjawõimalused? Peab ütlema, et siin on palju põlewat materjaali, mis wäga kergesti plahwatada wõib. J. H.

Päewauudised.

Maakondade liit.

Maakonnawalitsuste liikmete koosolekul Tallinnas harutati küsimust, kas ei oleks ajakohane ellu kutsuda „maakondade liit“. Liidu asutamise asjus wõeti järgmine otsus wastu: Tunnistada tarwilikuks asutada maakondade liit — sarnane linnade liidule. Selleks walida nüüd kohe ajutine 3-liikmeline komitee, kelle hooleks jääb liidu teostamine ja käesolewa koosoleku otsuse täidewiimine ja edasitoimetamine kõigile maakonnawalitsustele.

Eesti rootslaste toetamine emamaa poolt.

Nagu Rootsi prowintslehtedest näha, on Rootsi Riikline Uhisus oma liikmete poole pööranud üleskutsega, milles neile meele tuletatakse rahakorjamist jatkata Eesti rootslaste jaoks. Ei ühelgi ajal, mille algatajaks Riikline Uhisus olnud, pole nii suurt tulewiku tähtsust, kui Eesti rootslaste koolide ja ülepea kultuuriliste tarwiduste toetamisel ning Rootsi keele kaswamise kaitsmisel Eestis. Selle töö kordaminek tähendaks, et Rootsi rahwas wiimaks oma wendade peale Eesti saartel ja randadel ja nende mitmesaja aasta wisa wõitluse peale Rootsi keele ja Rootsi waimu eest oma tähelpanu on pööranud. Kuid see tähendaks ka, et Rootsi katsub uues Eesti Wabariigis tugewat jalaalust wõita oma keele ja kultuuri jaoks ja meie hõimlaste abil seal wäljas üht Rootsi sillaeelset kindlust luua majanduliseks ja kultuuriliseks edasitungimiseks idasse. Sea käimapandud ettewõtted — Rootsi rahwaülikool, Rootsi rahwa- ja algkoolid, Rootsi ajaleht „Kustbon“ jne. — on juba palju kokkukorjatud rahast ära neelanud.

Liikmeid palutakse seda suurt tööd wisalt jatkata. Seda, mis endistest summadest järele jäänud, ei jatku isegi rahwaülikooli ja teiste kultuuriliste ettewõtete aitamiseks tulewal aastal. Ja ainult aegamööda, kui ettewõtted tugewaks kaswanud, annab Eesti riik seda abi, mis nende tulewiku kindlustamiseks tarwilik. (Eta.)

„v. G.“ kirjutuse puhul „Hufvudstadsbladet'is“.

Umbes nädala eest awaldasime „Hufvudstadsbladet'i“ artikli „von G.“ sulest, milles wäga terawaid ja haawawaid lauseid Prantsusmaa, Itaalia, Poola ning Baltimaade kohta tarwitati. Selle kirjatüki puhul on, nagu Soome lehtedest näha, „v. G.“ ehk nagu nüüd selgunud, Helsingi kaitseliidu ülem kindral-major von Gerich, ametist tagandatud. Kohe pärast kirja ilmumist pööras Itaalia saadik Helsingis Soome wälisminister Holsti poole märgukirjaga, milles ta ministri tähelepanu Itaaliat haawawa lause peale juhtis. „Tuletagem ainult meele Itaalia ülespidamist, kui ta oma liitlased kolmikliidus ära andis“. „Niisugust ütelust ei saa kannatada“, seletab Itaalia saadik, „kogu maailm teab, et Itaalia oli Saksamaaga ja Austriaga liidus, mis ainult enesekaitseks oli loodud. Berliini ja Austria walitsus on oma esinemisega (Austria ultimaatum Belgradis) Itaaliat tema kohustustest wabastanud“. Selle märgukirja ning teiste „v. G.“ artiklis puudutatud riikide diplomaatiliste esitajate märkuste puhul on Soome sõjaminister Hämäläinen Soome kaitseliidu ülemale v. Essenile oma päewakäsus ette kirjutanud kindral-major v. Gerich'it ametist wiibimata tagandada, sest von Gerich't haawawad ütelused sõbralikkude riikide kohta wõiwad ainult kahju tuua ja takistada Soome walitsuse püüdeid sõbralikku wahekorda ülewal pidada, tehes seda Soomele wäga keerulisel silmapilgul ja ära näidates kõige suuremat takti- ja arwustuswõime puudust.

See juhtumine on Soome lehtedes piinlikku tähelepanu äratanud. Parempoolsed lehed näewad tagandamises liig suurt karistust wäikse sissesaadetud ajalehe kirjutuse eest. Ka ei saawat wormilistel põhjustel kindral von Gerich't tagandada. „Uusi „Suomi“ ei taha küll sisuliselt puudutada v. Gerichi artiklit, aga kahetseb siiski, et kindral kirjutuse awaldanud. Soomlased olla nüüd niisuguses hädaseisukorras, et kohus oma maa wastu sunnib meid iseendid taltsutama. „Helsingin Sanomat“ awaldab oma kahetsust selle kirjatüki puhul ja kiidab walitsuse abinõu heaks. Lehtede esitajad on Soome peaministri jutul olnud, kes tõendas, et asi ministrite nõukogus harutusel olnud.

Peaministri meelest on sõjaministri ettekirjutus kõige wähem karistus, mis „v. Gerich'ile“ wõimalik. Sõjaminister, kelle juures kaitseliidu poolt saatkond käinud ja „v. Gerich'i“ tagandamise wastu protesti awaldanud, on lubanud selle üle walwata, et tema ettekirjutus ka täidetakse. „Suomen Sosialdemokraatti“ kirjutab: „kaitseliidus olewat ollused, kes intrigeeriwad ühes Wene monarhistidega monarhia jaluleseadmise kasuks Wenemaal, mis von Gerich'i ettekuulutuse järele piiririikide iseseiswusele lõpu toob. Tulewased liitlased, monarhistlik Saksamaa ja monarhistlik Wenemaa määrawad nende maade tulewast hirmsa saatuse ja jagawad nad wennalikult oma wahel. Saksamaa wõtab oma ja Wenemaa oma. Mis saab siis Soome saatusest? Lepingud ei tähenda midagi, seda ütleb von Gerich. Monarhistline Wenemaa kipub kõigepealt Soome kallale ja Saksamaalt ei tuleks mingit abi, sest oma kasusid silmas pidades ei hakkaks ta Soome pärast riidu minema Wenemaaga. (Eta.)

Suur lumi Põhja-Rootsis.

Stokholmist, 18. juunil. Raadio. Kirunas, (Põhja-Rootsis) on täna niiwõrd rohkesti lund sadanud, et kogu maakonnas nagu tali oleks olnud. (Eta.)

Krasfini läbirääkimised Wenemaa kaubanduse tõstmiseks.

Inglise kapital Wenemaal tööle.

Londonist, 20. juunil. — Krasfin pidas läbirääkimisi Armstrong'i firma ja City pankadega, et aktsiaseltsi 20 miljoni naelase põhikapitaliga asutada, kes Wenemaa wäliskaubandust Petrogradi kaudu mobiliseeriks. Selts saaks administratiiw-wõimu kogu Petrogradi sadama raiooni üle, niisama läheks tema kätte kõik Petrogradi tehased, mis tema töö juures tarwilikud. Selle kontsessiooni peale panewat enamlased kõik Wenemaa majanduslise uuesti-ülesehitamise lootused, arwates, et Inglise kapital oma tegewust Petrogradist ka muu Wenemaa üle saaks laiendama. Sakslastega peetud läbirääkimisi ainult seks, et inglaste peale surwet awaldada. (Eta.)

Britile alluwate riikide kongres.

Nauenist, 21. juunil. Raadio. Britile alluwate riikide konwerents on täna Lloyd George'i poolt awatud. (Ept).

Ameerika laen Euroopa rahwastele.

Stokholmist, 18. juunil. Raadio. Ameerika walitsusel on nõu niipea kui wõimalik, kongressi heakskiitmist muretseda laenu andmiseks Euroopa rahwastele, protsentikandwates laenupaberites, mida Ameerika ärilim peaks omandama. (Eta.)

Stokholmist, 18. juunil. Raadio. 100 liitrit Göteborgi rongiga siia salaja sisse weetud piiritust konfiskeeriti eile keskjaamas. (Eta.)

Herodese loss wälja kaewatud.

Londonist, 21. juunil. Raadio. „Times'i“ Jerusalema kirjasaatja teatab, et muinaswölised Ascaroni juures on wälja kaewanud Herodi, mis üks kõige suurematest lossidest. Apollo ja Weenuse ausambad ja hiiglasuur kuningas Herodese kuju on selles ehituses leitud. (Ept.)

Wäike-Aasia küsimuse

kohta toob Naueni tänane raadio teate, et Briand, Curzon ja Itaalia saadik märgukirja Greekamaale kokku on seadnud. Märgukirjas nõutakse Greeka wägede lahkumist Wäike-Aasiast ja ka Smürnast ning rahutegemist Angoora walitsusega. Uhtlasi esinewad Inglismaa, Prantsusmaa ja Itaalia ühiste nõudmistega Angoora ja Konstantinoopoli kohta. Missugused need nõudmised, selle kohta puuduwad esialgu teated. „Taimes'i“ Smürna kirjasaatja kuuleb, et Greeka-Türgi konfliktis Inglise-Ameerika wahemeheks astumine wõimalik olewat.

Nagu Moskwa raadio 20. juunil teatab, on Angoora walitsuse esimees Kemal-pasha üleskutse awaldanud, milles ta Türgi rahwa poole pöörab. Kemal-pasha ütleb peale muu: „Meie ütleme lahti Inglismaaga läbirääkimisi pidamast. Kui tarwis on, siis algab Angora sõjategewust Konstantinoopoli ja Londoni walitsuse wastu ja wabastab sellega lõpulikult kõik Muhamedi ilma ning garanteerib Egiptusele ja Indiale iseseiswuse“.

Nagu neist ridadest näha, on Kemal-pasha wäga sõjakas ja peab end wäljakutsuwalt üles.

Alatskiwi rahwapidu

on 26. juunil s. a.

Osa wõtawad 13 laulukoori, üle 300 lauljaga. Pidu algus kl. 1 p. l. Sõit Tartust Rinale (3 wersta pidupaigast) aurik „Wanemuisega“. Ärasõit Tartust pidupäewa homm. kell 6. Tagasisõit Rinalt 27. juunil kell 3 öösel. Laewal ja pidul mängib 2. jalawäe diwiisi orkester. Laew wõtab igast peatuskohast sõitjaid peale.

Suhus lõbusõiduks! Pidutoimkond.

Restoraan Reform

Rüütli ja Küütri tän. nurgal. Wiinad, napsid ja liköörid. Lõunad 35 mk. Kabinetid. Õhtul muusika.

Jaanipäewal, reedel, 24. juunil

Wõnnu seltsimajas

PIDU

Tartu õpilasgrupi poolt.

Algus kell 6 p. l.

Eeskawas: Segakwartett, ilulugemised **näitend** ja operett **„Laululinnuke“. TANTS.**

Kilingi-Nõmme alewi

algkoolimaja ehituse

osaline

wäljapakkumine wähempakkum. teel

Kilingi-Nõmme alewiwalitsuse kantseleis 25. juunil 1921. a. kell 12 päewal.

Alewiwanema as.: A. Tiisaar.

Nr. 541. Sekretär: L. Hansberg.

Närwihaiget otsitakse,

kes 29. mail Tartus ära on eksinud ja tänini kätte ei ole saadud. Tundemärgid: kasw keskmine, sinikas-must ülikond, sinikashall kaabu, punane habe, pea poolpaljas. Leidmise korral teatada politseisse ehk Wladimiri tän. nr. 28. Tasu 500 marka.

Maa elanikud, kellel on

ruum

pikemaks ajaks rendile anda, elamise ja puutöö jaoks, soowitaw kiriku juure, alewisse ehk raudteejaama lähed. Teat. Meltsiweski tän. nr. 31, krt. 2. P. P.

Riigikogu.

Riigikogu rahaasjaanduse kommisjon waatas oma koosolekul 20. juunil kohtu- ja haridusministeeriumi eelarwe läbi ja äratas rahwasaadikutes suurt imestust, kohtuministeeriumi eelarwe harutamisel ilmsikstulnud fakt, et ministeeriumi poolt mõned summad eelarwesse üles on wõetud, mis walitsuse poolt olid esialgses eelarwe-ettepanekus kustutatud. Tuli harutusele ka walitsusasutuste sõiduabinõude küsimus, mille lahendamine jälle alamkommisjoni kätte anti.

Tallinna teated.

Mag. Wäijäse tagasisõit Soome.

Täna sõidab Soome teeleteadlane mag. Wäijänen, kes Petserimaal käis meie rahwawiisisid üles kirjutamas, Soome tagasi.

Kunstnikude sõit wäljamaale.

Lähemail päiwil sõidawad wäljamaale meie kunstnikud T. Liiwak Itaaliasse ja Mülber Prantsusmaale, Pariisi.

500.000 marka Põllumeeste seltsile laenuks.

500.000 marka on kaubandus-tööstusministeerium Tallinna Põllumeeste Seltsile ühe aasta peale ilma protsendideta laenu lubanud.

Saksamaa jalgrattaid Tallinna jõudnud.

Suur saadetus Saksamaa jalgrattaid on kohale jõudnud ja maksawad 11½ tuhat marka tükk, kuna seni pruugitud jalgrattad juba 15.000 m. ja enam maksid.

Wargad tabatud.

Politseil on korda läinud 2 warast tabada, kes riigiwanema korteris 1918. a. mitmesuguseid asju umbes 20.000 m. wäärtuses warastanud olid. Nad on elukutselised murdwargad Herbert Lider ja Joh. Mits. Wiimase armukese juures toimepandud läbiotsimisel leiti mitmesuguseid riigiwanema korterist warastatud asjad ja saadi mitmeid warguse jälgile.

Meie telefoni-korralduse parandamisele!

Sagedasti tuleb kaebtusi kuuldawale meie telefonisse puutuwate küsimuste suhtes. Leitakse, et post-telegraaf-telefoni peawalitsus töötab kui ärimees, kes külmalt läbikaalub, kui palju selle wõi teise taksi kõrgendamine temale kasu wõiks tuua, aga liig wähe selle peale mõtleb, kuidas rahwale wastu tulla ja tema üleüldise kultuuri tõusuks ühes aidata.

Telefoni takse on wiimase aja jooksul juba paar korda tõstetud. Nüüd on mõne päewa eest ajakirjanduses ilmunud teate järele jälle kawatsus erakorterite pealt 2000 mk. asemel 4000 mk. wõtta. Imelik on, et ärides, kust palju enam kõneldakse, ja kus ometi äri need kõned ära tasub, ainult 500 mk. endisele 7500 mk. juure lisada kawatsetakse.

Liig kallis tuli juba pärast wiimast takside tõstmist telefon neile maksma, kes sunnitud on telefoni peajaamast kaugemal elama, sest et liinimaks, mis linna keskkohas wahest paarsada marka wälja teeb, linna äärsetele elanikkudele juba paari tuhande ümber maksma tuleb.

Kas aga p.-t.-t.-walitsus paralleelselt oma hindade tõstmisega ka omalt poolt jõupingutustega wastab seda asutust wastawale kõrgusele tõsta, näitab meile, sagedaid kaebtusi tema kohta arwesse wõttes, enam kui kahtlane.

Kui ka p.-t.-t.-walitsusel praeguste rahaliste raskuste tõttu wõimalik ei ole oma kaugeleulatuwate kawatsuste teostamisele asuda ja oma praeguste ruumide asemele, mis sugugi kohased ei ole, uut hoonet ehitada, siis oleks ometi soowitaw praeguste wõimaluste piirides teha, mis hädasti tarwilik.

Praegu töötaa Tallinna keskjaamas 6 kommutaatori, ruumi oleks kümnel. Wiimane, umbes weebruari lõpul ülesseatud kommutaator oli oma 300 aparaadi peale kolme kuu jooksul abonendid leidnud. Terwe aasta peale aga on kõigest 600 abonenti wastu wõetud, kuna soowijaid niihästi linnas kui maal, weel wäga palju oli, selle peale waatamata, et wiimastel kõneaeg piiratud on ja ainult määratud tundidel rääkida wõib.

Palju tüli sünnitawad halwad aparaadid, mis rääkimist ja kuulamist wäga raskendawad. Endiseid häid Eriksoni aparaate saab harwa näha. Meil töötawad peaaegu ainult Tartu telefoniwabriku aparaadid. Need saawad Tallinnas enamasti kõik ümber tehtud, sest et nad niiwisi, kuidas nad wabrikust wälja tulewad, kõlbulikud ei ole. Wiimase asjaolu tõttu olewat juba mõned protokollid tehtud, aga siiamaani ilma nähtawa tagajärjeta. Ka kõnetorud ja stöpslid ei pidawat head olema ja wiimastest 10—20 tükki päewas rikki minema, niisama ei pidawat ka elemendid Tallinna Punni wabrikust nõudmistele wastama.

Kui nüüd muidugi soowitaw on omamaa tööstust toetada ja sellepärast telefone mitte wäljamaalt sisse wedada — siis peaks ometi telefoniwalitsus südikamalt nimetatud wabrikute peale mõjuma. Kui muud midagi ei aita, ei peaks ha bu töid mitte wastu wõtma. Sest on ju küsimus, mis enam riigi huwides: wigast tööstuse ettewõtet toetada, wõi riigi üleüldise kultuuri tõstmise eest muretseda.

Kommutaatorid Eestimaal ei walmistada ja oleks tingimata waja neid wäljamaalt tellida, kus nad umbes 750.000 Emk. maksma tuleksid. Kui arwesse wõtta, et juba igapäewane 1-margaline kõnemaks kaunis suure summa sisse toob, siis peaks küll arwama, et need kulud, mis mõne kommutaatori tellimise läbi sünniwad, lühikese aja jooksul äratasutud saawad, seda enam, et uute kommutaatoritega ka sissetulekuid suurendatakse.

Tallinnas, meie pealinnas, on praegu 114.297 elaniku peale umbes 1800 telefoni, Stokholmis: 400.000 peale — 100.000, tähendab iga 4 inimese peale üks.

Ja Stockholmi, selle telefonide pealinna, peaksime endale eeskujuks wõtma! Kui kaugel seisame meie iseäranis selles suhtes tema taga! Seal leiate teie telefoni, selle igas kultuurriigis nii tarwilist asja, igal pool. Wõõrastemajas on ta teil laua peal, aga teie leiate teda ka ootamiseruumides, eestubades, turgudel ja uulitsatel. Ei ole wajadust adressilauda minna. Teie astute awaliku telefoni juure, wõtate kõnetoru kätte, ja küsite oma tuttawa telefoninummert. Ühe poole minuti pärast on ta teil käes. „Makske, herra," ütleb telefoni preili. Siis wiskate kõrwalseiswa automaati 20 oret, — ja automaatiliselt olete soowitud abonendiga ühendatud.

Weel parem. Teie soowite ruttu kuhugi sõita. Ei pruugi teie autot otsima minna. Teie wõtate kõnetoru kätte ja ütlete: „Olge head, saatke mulle auto, ma olen selles ja selles wõõrastemajas wõi teises kohas. 15—20 sekundi pärast wastab teile telefonipreili: „Teie auto on teel".

Juhtub teil tulekahju, wõi teine ootamata õnnetus, siis palute lihtsalt: „Andke mulle tuletõrjujad, politsei wõi arst". Teile antakse silmapilk kõige lähem tuletõrjujate, politseikomando wõi arsti abiandmise punkt, — ja wõimalikult lühikese ajaga on abi kohal.

Telefon on seal peaaegu elutingimiseks saanud, sest ta on kiire, mõnus ja odaw ühe nduse abinõu.

Rahwatarwitusel on 350 maksuta telefoni sisse seatud, kuna Tallinna linna keskhaigemaja (uskumata asi!) senini ei ole juutnud wõi osanud endale telefoni lubada, nagu seda mõne aja eest ajalehes lugesin.

Tallinna telefoni-ametnikkude arw on on umbes 80—peale kantselei, töökoja ja ehitusjaoskonna — uute abonementide jaoks. 1 preili töötab 100 abonendi peale. Stockholmis on kaubandus-tööstus osakonnas 1 preili 100, aga eraabonentide osakonnas 1 preili — 600 abonendi peal. Suurt osa tööjõu wähendamise juures mängiwad seal automaadid, mis laialiselt tarwitusel ja kaasaaitawad selle suurepärase tööaparaadi korrashoidmiseks.

Tahaks lõpuks meie posti walitsuse tähelepanekut weel järgmise tõsiolu peale juhtida.

Selle aasta maikuus sõitis Prantsuse ajalehe „Le Journals" teatel Pariisist üks suur delegatsioon, Pariisi linnanõukogu presidendiga eesotsas, Stokholmi ennast selle eeskujuliku linna kõiksuguste tehniliste, riiklistc, rahwaliste, terwishoidliste, koolieluse puutuwate ja teiste ettewõtetega tutwustama. Osawõtjad kõnelewad waimustusega selle linna suurepäralistest organisatsioonidest ja sellest kui palju nad sealt on wõinud õppida.

Kui nüüd juba üks nii suur ja wana riik, kui Prantsusmaa, tarwilikuks tunnistab oma esitajaid sinna saata nende teadmiste täiendamiseks, kas siis ei peaks ka meie p.-tt.-walitsus wõimalust leidma sellesamaks otstarbeks meie poolt esitajaid sinna komandeerima, kes tagasi jõudes suurema huwitusega ja laiendatud silmaringiga kaasa aitaksid ka meie wäikse noore riigi organisatsioonide korra tõstmiseks ja üleüldise kultuuri tõusuks.

17/VI 1921. M. N.

Wäljamaalt.

Soomemaalt.

Soome-Wene kaubanduslikust läbikäimisest

Kirjutab „U. Suomi", et Wene kaubanduslikud esitajad Helsingis Soome paberi-ühisusega läbirääkimisi pidawat. Läinud reedel olwatki esimene paberimüügi leping tehtud, nimelt ajalehepaberi peale 27 miljoni Smk. suuruses. Peale selle olewat weel käimas läbirääkimised Ameerika peki ja hernete ostmise kohta.

Saksamaalt.

Kantsler Saksamaa raskest seisukorrast.

Nauenist, 21. juunil. Raadio. Essjeni kristlik tradeunioonide koosolek pööras kantsler Wirthi poole awaldades usaldust liitlaste nõudmiste täitmise wastu Saksamaa poolt. Kaitseliidult sõjariistade äräwõtmine ja ta laialisaatmine edeneb hästi.

Wirth kinnitas, et Saksamaal wõimalus on iga aasta 2000 miljoni kuldmarka maksa kuid seletas, et 26 protsenti wäljaweost on raske. Kantsler näeks et liitlased sakslastelt mitte wiimast lootust ära ei riisuks, et nemad oma tööga wõiksid oma hea käekäigu kätte saada.

Jäetagu sakslastele nende wana õigus Ülem-Sileesias ja Rheinimaal. Ülesehitamise töö ei ole mitte üksi ühe rahwa, waid terwe haritud maailma töö." (Ept.)

Tasuküsimuse harutamine.

Nauenist, 21. juunil. Raadio. Prantsuse eksperdid Lefevre ja Cheysson sõitsid Berliini tasuküsimust harutama Saksa esitajate Bergmann'i ja Puggeinseimer'iga Rathenau ja Loucheur't kokkusaamise puhul. (Ept.)

Rootsimaalt.

Rootsi riigi eelarwe.

Londonist, 18. juunil. Raadio. Rootsi eelarwe 1922. a. peale on ligi 796 miljoni krooni, 1921. aasta eelarwe oli 912 miljoni krooni. (Eta.)

Ungarist.

Rahwaste-liitu wastuwõtmise küsimus

Londonist, 21. juunil. Raadio. Ungari nõudmine rahwaste-liitu wastuwõtmiseks pannakse rahwaste-liidu kogule septembri koosolekul ette. (Eta.)

Inglismaalt.

Mäetööliste hääletamise tagajärjed.

Londonist, 18. juunil. Raadio. Mäetööliste hääletuse tagajärjed kaewandusomanikkude ettepaneku kohta on järgmised: wõitluse jatkamise poolt 432.500 häält, wastu 183.827 häält. Häält jäeti andmata 341.272. Walitsuse ja kaewandusomanikkude poolt ei ole mingit teadaannet awaldatud.

Teatatakse, et omanikud awawad esmaspäewal kaewandused, töö uuestialgamiseks ettepandud tingimistel. (Eta.)

Mäetööliste edasistreikimise puhul.

Stokholmist, 18. juunil. Raadio. Inglise mäetööliste otsuse puhul, streiki jatkata, jääwad mäetöölised 10 miljoni naelsterlingi toetusest ilma, mis walitsus tööliste palkade lisaks oli lubanud söetööstuses walitsewa depressiooni pärast. (Eta.)

Ülem-Sileesiast.

Liitlased ei ole Ülem-Sileesia asjus kokku leppida suutnud.

Nauen, 21. juunil. Läbirääkimistel Pariisis Briandi, Curzoni ja Itaalia saadiku wahel Ülem-Sileesia ja Rheini linnade okkupeerimise asjus ei ole kokku lepitud. Curzon jõudis tagasi Londoni. (Ept.)

Katoliku preestrite protest.

Warssawist, 18. juunil. Raadio. Ülem-Sileesia Rooma-katoliikliste preestrite kongress saatis paawstile telegrammi, milles protesteeritakse Poola preestrite tagakiusamise wastu Saksa sõjawõimude poolt. Telegrammis loetakse üles preestrite tapmise ja pantwangiks wõtmise juhtumised. (Eta.)

Uusi Inglise wägesid kohale saadetud. Wõitlused jatkuwad.

Riiast, 20. juunil. Raadio. Ülem-Sileesiasse on uued Inglise sõjawäed saadetud, warustatud tankidega, aeroplaanidega ja suurtükkidega. Kokkupõrkamised sakslaste ja poolakate wahel kestawad edasi. (Ept.)

Uuemad teated.

Peterburi opteerimise-kommisjoni esimees lahkumise-palwe ära annud.

Herra Org, Peterburi opteerimis-kommisjoni esimees, on lahkumise-palwe ära annud.

Eino Leino

on lubanud Ühis-Soome koolikongressil Helsingis jälle ettepanekuga esineda, mida ta juba Eestis propageerinud, nimelt et Eesti koolide õpekawadesse 1 tund nädalas Soome keelt ja Soome koolide õpekawadesse 1 tund nädalas Eesti keelt üles wõetaks.

Haridusministeeriumi koolisakonna korraldusel

peawad koolivalitsused iga aasta, kohe peale lõputunnistuste wäljaandmist keskkoolides, saatma iga kooli kohta eraldi selle kooli poolt kokkuseatud nimekirjad nende õpilaste kohta, kes said keskkooli lõpu- (küpsuse-) tunnistuse, haridusministeeriumile ja Tartu ülikoolile. dej.

Omawalitsuse asjade peawalitsus

nõuab linnawalitsustelt kiires korras teateid kui suur oli 1. jaanuariks 1921. a. linna elanikkude arw, kui suur oli 1920. a. linna tulude ja kulude lõpulik eelarwe ühes kõikide lisa- eelarwetega ja kui palju tegelikult eelarwe järele sisse tuli ja wälja läks. Ühes sellega nõutakse ka lühikest ülewaadet linnawalitsuse tegewuse üle 1920. aastal.

Omawalitsuse-seadus.

Nagu teada, on praegu omawalitsuse-seadus teoksil. Maakonnawalitsuste esitajate koosolek otsustas keskwalitsuse ees esineda ettepanekuga, et see seadus kiires korras, kontaktis omawalitsustega wälja töötatud ja maksma pandud saaks.

Kõhutõbe hädaoht Läänemaal.

Üksikuid kõhutõbe juhtumisi on Tallinnas juunikuu algul ette tulnud. Ka oli üks haigeksjäämine 18. juunil Nõmmel, kuna Läänemaal kõhutõbe hädaoht juba õige suur on. Nii on Wigalas 60 haigeksjäämise juhtumist ette tulnud, millest 8 surmaga lõppesid.

19. juunil sõitis terwishoiu peawalitsuse juhataja Dr. Mõttus arstlise kommisjoniga Läänemaale, et tõbe üle koha peal selgusele jõuda ja wastawaid abinõusid tarwitusele wõtta.

N.-nimetatud „diplomaatiliste" wagunite asemel lihtsamad.

Raudteede-walitsus oli wälisministrile ettepanekuga esinenud nende paremate 4 teljega 1. klassi wagunite asemel, mis seni diplomaatilise läbikäimise jaoks Wenemaale saadeti ja mis sealt enam-wähem rikutud seisukorras tagasi tulewad, kohe lihtsamaid 3-teljelisi pehmete istetega wagunid tarwitusele wõtta, kusjuures nn. „diplomaatilised wagunid" remonteerida tulewad.

Wälisminister on selle ettepaneku peale seletanud, et Wenemaa esitajad selle muutusega nõus ei olewat.

Töökodade ja tehaste rewideerimine.

Kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakonna tehnilise osakonna abile Michelsonile on ministeeriumi poolt kohuseks tehtud kõiki töökodasid ja tehaseid rewideerida, sest et palju nendest ilma tarwilise loata töötab ja tehnilises suhtes nii wiletsasti sisse seatud, et nad töötajatele kui ka ümbruskonnale hädaohtlikud on.

Auhinnad põllumeeste-seltsidele.

Kaubandus-tööstusministeerium on 20.000 m. määranud auhindadeks Tallinna Eesti põllumeeste-seltsile tööstusesaaduste eest ja samaks otstarbeks Saiuse põllumeesteseltsile 10.000 marka.

Miinisid häwitatud.

Mereasjanduse peawalitsuse teadaande järele on maikuul miinisid häwitatud:

1. mail. — Wõilaidus (Muhumaal — 1 Saksa miin.
3. mail. — Pihwarootsi rannas — 1 Wene 1912. a. miin.
6. mail. — Paternosteri majaka all (Wirelaidus) — 1 Wene 1912. a. miin.
6. mail. — Raugu majaka all (Muhumaal) 2 Wene 1908. a. miini.
13. mail. — Lohusalu rannas — 2 Wene 1912. a. miini.
22. mail. — Ruhno saarel — 3 Wene 1908. a. miini ja 2 Wene „kalamiini."
23. mail. — Abrokka saarel — 1 Wene 1912. a. miin.
24. mail. — Wätta ninas (Saaremaal) — 1 Wene 1912. a. miin.
25. mail. — Räsja rannas (Saaremaal) — 1 Wene 1912. a. miin.
26. mail. — Kasti saarel — 1 Wene 1912. a. miin.
27. mail. — Osmussaares — 2 Saksa miini, 2 Wene 1912. a. miini ja 1 Wene 1908. a. miin.
27. mail. — Ropsha küla all (Narowa-Jõesuu rannas, Wene piirist 2 wersta) 2 Wene 1908. a. miini.
28. mail. — Ristininas — 1 Wene 1908. a. miin.

Kokku on kahjutaks tehtud (lahti wõetud ja puruks lastud) 24 miini, nendest 3 Saksa ja 21 Wene miini. (Eta.)

Asunikkudele ehitus- ja põletismaterjali andmine.

Senine kord asunikkudele ehitus- ja põletismaterjali andises on nõnda keeruline, et wähebel jatkub kannatust neid aineid kroonult paluda. Seda silmas pidades on maakonnawalitsuste liikmete koosolekul otsuseks tehtud, esineda põllutööministeeriumile ettepanekuga seda lihtsustada ja nõuda, et riigikeelt oskamatad metsaametnikud saaks ametist wabastatud.

Sissewedu keeld Wenemaalt.

Wenemaalt on keelatud sisse wedada loomi ja tooresnahku, sest et Witebski kubermangus kardetaw weistekatk lahti on pääsenud.

Tuletikutööstuste koosolek.

20. juuniks on kaubandus-tööstusminister kokku kutsunud kõik meie tuletikutööstusrid. Harutusele tulewad küsimused, mis meie tikkude wäärtuse tõstmisesse ja nende wäljaweosse wäljamaale puutuwad.

Poola-Rumeenia kaubalepingule kirjutatakse alla.

Warssawist, 18. juunil. Raadio. Poola delegatsioon sõidab täna õhtu Bukaresti, et läbirääkimisi Rumeenia-Poola kaubalepingu asjus, mis mõne nädala eest Warssawis algasid, lõpule wiia ja lepingule alla kirjutada. Delegatsiooni esimeheks on kaubandusministri abi Strassburger. (Eta.)

Kuningas Karli uus õnnekatsumine?

Londonist, 21. juun. (Raadio.) Wiinist teatatakse, et kuningas Karl tahtwat augusti lõpul Ungari rahwuslisest pidustusest osa wõtta, et teist katset teha Budapesti tagasi pääseda. (Ept.)

Kommunistide wäljasaatmine Inglismaalt.

Moskwast, 20. juunil. Raadio. Inglismaalt on aasta jooksul 550 kommunisti wälja saadetud. (Ept.)

Lisarongid Tallinna ja Nõmme wahel.

24., 25. ja 26. juunil käiwad Tallinna ja Nõmme wahel lisareisirongid: Rong nr. 71 Tallinnast minek kell 10.30, jõuab Nõmmele 10.47; tagasi Nõmmelt rong 72 minek kell 11,15, jõuab Tallinna kell 11.30. (Eta.)

Wiienda üleriiklise kooliõpetajate kongressi otsused.

Kolmepäewalise kestwuse järele lõppes 18. juunil wiies üleriikline kooliõpetajate kongress, millest ligi 500 kooliõpetajat osa wõttis. Kongressi kestwuse ajal on peetud rida huwitawaid referaate meie kooli-elu ja -olu kohta, mis ülitarwilikud meie noore Eesti kooli loomisele, missugused mõtted teostamise peawad leidma. Olgu siinkohal tähendatud mõned tähtsamad kokkuwõtted referaatest, mis meie paremate ja agaramate koolitegelaste poolt peetud ja mis kongressi otsustena wastu wõetud.

Koolinõunik F. W. Mikkelsaar juhib tähelpanu ühe kurwa nähtuse peale, et meie emakeelne keskkool weel täielikult teostatud ei ole. Kui waremalt tung emakeelsetesse koolidesse suur oli, siis on wähe teatud tungi wõõraskeelseisse koolidesse. Ei ole weel teostatud töökool ja kaswatuskool. Referent näeb kahtlust kooli-uuenduse alal mitte ainult wäljaspool kooli, waid kooliõpetajate eneste keskel. Sellepärast paneb referent järgmise resolutsiooni ette: Eesti õpetajaskond tunnistab emakeelse algastmel sunduslikuks, ühtluskooli täielmääral teostamise töökooli põhimõttel oma ligemaks ülesandeks kooliuuenduse alal. Referendi arwamise järele peaks Eesti algkoolis üks wõõraskeel olema, missuguseks ta Inglise keele tunnistab ja mis 4. õpeaastal algama peaks. Keskkoolis aga peaks ainult kaks wõõraskeelt olema.

Direktor Kann seab esimeseks wõõraskeeleks ühtluskoolis Saksa keele, mis 3. õpeaastal algaks. Teiseks keeleks Inglise wõi Wene keele, millega 5. õpeaastal algust tehakse. Seitsmendamal õpeaastal aga Inglise, Prantsuse wõi Wene keel. Soome keelt tuleks wanemates klassides õpetada.

J. Annusson refereerib tulewasest keskkooli põhijoontest. Üldhariduslne keskkool moodustab ühtluskooli teise järgu ja on wiieaastalise kursusega. Keskkool jaguneb kaheks astmeks: alamaste, (I. ja II. kl.) ühise õpekawaga, ja ülemaste (III. kl.), õpilaste annete ning kalduwuste kohaselt esinewa õpekawaga. Sunduslikkudeks wõõraskeelteks on Inglise ja Saksa keel. Lubataw on ka kolmas wõõraskeel.

Peajoontes ühineb hra Annussoniga W. Ranro.

Iseäranis uusi ja algupäraseid mõtteid kõlblise kaswatuse kohta koolis toob Hans Roos. Tema arwates ei wõi usuõpetus oma wasturääkimistega kõlblise kaswatuse aluseks olla. Usuõpetuse kõrwaldamine koolist on pädagoogiline nõue. Kõlbline kaswatus peab esimesel kohal koolis olema. Ta ei tohi juhusline olla, waid süstemaatiline, ta peab töökooli põhimõtteid teostama. Õpilaste omawalitsus loob loomuliku pinna kõlblisele kaswatusele, sest õpilaste omawalitsus on kooli distsipliin.

Kuraator P. Põld kõneleb kõlblise kaswatuse tähtsusest. Tuleks lastele wõimalus anda kõlblistes tegudes harjutada. Moraaliõpetus peaks tingimata korrapärane olema, sest ta on äraripuw kaswataja isikust.

Referent J. Käis toonitab pikemalt kooli lähendamisest töökooli põhimõttele. Töökooliks nimetame meie kooli, kus kõik tegemised on nii juhitud, et nad last kehaliselt arendawad, lapses waimuandeid, loomiswõimet ning iseseiswust äratawad, kaswatawad ja õitsele wiiwad. Ta on teise sõnaga elukool.

Õpekoolist pärandatud pahe on õppeainete ja õpematerjali rohkus. Nad sunniwad last lihtsalt kõik pähe tuupima, mis teda sugugi ei huwita. On ebaloomulik õpet jaotamine 40 ja 45 min. üksikute ainete tundidesse. Laste teadmiste hindamine numbritega on takistuseks töökooli teostamisele. Raamatutel kui teadusallikatel on suur tähtsus, kuid tuleb hoida harilikkude õperaamatute tarwitamise eest. Koolis õppigu lapsed üksteist aitama ja endid walitsema. Selleks tuleks organiseerimistöö õpilaste keskel edendada, mängusid klassi inwentaari, õpeabinõude, raamatute hoidmist jne. korraldada. Lastel tuleb tunnet kaswatada, et nemad ise koolilooid on ja wastutawad selle eest, mis nad teewad.

Need on põhimõtted, mis kogu referentide poolt ette kanti.

Wõeti rida resolutsioone wastu, mis sektsioonide poolt ette pandud. Keeltest peasis esimesele kohale Inglise keel, esialgu küll põhimõtelikult, kuid praktilisi raskusi silmas pidades lubas kongressi enamus algkoolides Saksa keelt õpetada. Iseäranis elawat poolehoidu leidis töökooli teostamise põhimõte, missugust mõtet otsustati laiematele ringk. selgitada, sest et ilma seltskondlise toetuseta oleks wõimata töökooli luua.

Järgnew kooliõpetajate kongress otsustati 1923. a. ära pidada.

Pühapäewa hommikul kell 7 sõitsid kongressist osawõtjad kooliõpetajad aurik „Tajuga" Soome pealinna Ühis-Soome kongressile.

Siseriigist.

Kool.

Kõik endised Weneriigi koolimajad kuuluwad haridusministeeriumi walitsemise alla.

Haridusministeeriumi teada on pea igas meie koolivalitsuskonnas endise Weneriigi koolimajasid, milles praegu osalt awalikud, kui ka erakoolid asuwad. Mõnes üksikus niisugustes majades asuwad riigikoolid. Sellepärast teatab haridusministeerium koolivalitsustele, et kõik sarnased koolimajad kuuluwad haridusministeeriumi walitsemise alla. Et koolimajade ja koolide inwentaari kasutamise kord haridusministeeriumi ja asutuste wahel, kes riigi majasid koolide jaoks tarwitawad, kindlaks tegemata on, siis palub tähendatud ministeerium koolivalitsusi, kelle piirkonnas riigimajades koolid asuwad, wälja töötada iga kooli kohta lepingukawa, mille alusel wõiks riigi majasid awalikkuile kui ka erakoolidele kasutada anda. Wälja töötatud lepingukawad tulewad haridusministeeriumi jaata. Nende lepingukawade põhjal wõiks iga üksiku maja kohta maja kasutamise leping kindlaks määrata, tarwilikka läbirääkimisi pidades, kui neid waja peaks olema.

Missugused tunnistused täiendusklassi õpilastele wälja anda?

Mustwee Eesti kõrgema algkooli juures töötas käesolewal õpeaastal VIII. õpeaasta (klass) keskkooli õpekawa järele. Haridusministeerium seda klassi keskkooliks ei tunnistanud. Kewade pööras kõrgema algkooli juhataja järelepärimisega maakonna koolivalitsuse poole, missugused tunnistused VIII. klassi lõpetajaile wälja tulewad anda. Nüüd teatab haridusministeerium maakonna koolivalitsuse sellekohase järelepärimise peale, et Mustwee Eesti kõrgema algkooli täiendusklassiide õpilastele wõiks wälja anda tunnistused, milles ära tähendatud õpilaste wõimised õpeainetes ja et nad on lõpetanud VII. (wõi VIII.) õpeaastale wastawa täiendusklassi nimetatud kõrgema algkooli juures.

Õpewahendite walmistamise kursused Tallinnas.

Haridusministeerium teatab koolivalitsustele, et tema Tallinnas algkoolide õpewahendite walmistamise maksuta kursused korraldab, mis kestawad kahes järgus — 1. juulist kuni 30. juulini ja 1. aug. kuni 30. augustini.

Tähendatud kursustel õpetatakse walmistama matemaatika, füüsika, loodus- ja maateaduse õpetamisel tarwisminewaid õpeabinõusid. Kursuse kumbki järk on arwatud 30 kuulajaile. Kursustele wõetakse wastu kõige pealt neid õpetajaid, kes puu- ja papitööd tunnewad. Kuulajaile katsub ministeerium prii korteri muretseda. Soowiawaldused ühes tähendusega, kummast kursuse järgust soowitakse osa wõtta, tulewad saata haridusministeeriumi haridusnõunikkude sekretärile A. Madisson'ile. Soowiawaldajaile teatatakse kirjaga kuni 25. juunini, kes neist kursustele on wastu wõetud. Pius.

Riigiwanem Kuresaares.

Laupäewal, 18. juunil, jõudis riigiwanem autoga Kuiwastest, kuhu ta auriku „Ingermanniga" oli sõitnud, Kuresaare. Kogu teel oli rahwas, kes riigiwanema läbisõidust teada oli saanud, suurel hulgal tee peale wastu tulnud teda terwitama.

Kuresaare sissesõidu kohale oli auwärraw üles ehitatud ja linn lipuehtes.

Ühes riigiwanemaga sõitis tema adjutant ja wend W. Päts ühes abikaasa ja lastega.

Kuresaare jääb riigiwanem üheks kuuks. —ar.

Siseminister K. Einbund Narwas.

Esmaspäewal, 20. juunil oli E. W. siseminister Narwas, kus ta politseid ja teisi ametiasutusi waatamas käis. Peetri turul peeti ministri juuresolekul linna tuletõrjujate paraad ja tehti proowiharjutusi, mis hästi kordaläinuks tuleb tunnistada.

Kuulmist mööda tulewat minister puhkeajal Narwa-Jõesuhu suwitama. T. Fr.

„Wanemuise" näitlejate ülesastumine Petseris.

Pühapäewal, 19. j. k. p. andsid „Wanemuise" näitlejad Petseris „Kalewi" seltsi

aias külaskäigu eienduse. Ette kanti Fr. Karlsoni teos „Kui õitselind hüüskab“. Osawötmine oli elaw. Selle peale waatamata, et esimese waatuse ajal wihmasadu eksitas, jättis pidu hea mulje järele. Soowitaw oleks, et ka pealinna näitlejad meid oma külakostiga ära ei unetaks.

Alfred.

Maantee sillad wiletsas seisukorras.

Kursis on teed õigel ajal tehtud, nii et kaunis tasased wälja näewad. Wäiksemad sillad teedel on ka korralikult parandatud, kuid paar suuremat silda, mis üle jõgede wiiwad, nõuawad weel hädasti parandust. Nii on näit. Ausi mõisa juures olew sild wäga karderaw ülesõiduks. Talad on niiwörd ära pehkinud, et sild juba jalainimese all kõigub. Käsipuud on ka nii mädad, et kõwema toetamise juures wõib üle serwa jõkke kukkuda.

Samuti on lugu Puurmani mõisa juures olewa Wäiksejõe sillaga, kus silla põrand ja käsipuud hädasti parandada tahawad. Koguni wiletsas seisukorras on endise Koogi mõisa ja kõrtsi wahel olew sild. Seal ei ole käsipuid enam olemaski. Põrand on täiesti lagunenud; taladele on wäiksed toed alla pandud. Uue silla ehitamisega ei saada teadmata põhjustel kuidagi hakkama, ehk küll palgid juba talwel silla juure on weetud. Õnnetuste ärahoidmiseks peaks paranduse ja ümberehituse tööga rutama. —br.

Wallawanemad hooletu ametikohuste täitmise pärast karistatud.

Pühajärwe walla Ilmjärwe kool seisis käesolewal õpeaastal 4 päewa järgimööda küttepuude puudusel, mis sellest tuli, et Pühajärwe wallawanem waatamata selle peale, et temale koolihoolekogu poolt küttepuude puuduse pärast aegjasti teatatud, küttepuude juureweo korraldust ei teinud. Koha pealt saadud tunnistajate tõendusi läbiharutades leidis Tartu maakonna kooliwalitsus tähendatud wallawanema süüdi olewat ja otsustas teda hooletu ametikohuste täitmise ja tegewuseta oleku pärast karistada 2-ööpäewase arrestiga ehk 500 margalise rahatrahwiga.

* * *

Laewa walla Laewa koolimaja on õige wana ja wilets. Et temas koolitööd jatkata, oleks pidanud wald minewal sügisel kõige hädalisemad parandustööd ette wõtma, selle juures wähemalt kooliklassi wälimisele akendele klaasid ette panema. Kooli juhataja ja hoolekogu sellekohased nõudmised samuti ka maakonna kooliwalitsuse käsukirjad jättis wallawanem tähelepanemata, mille tagajärjel lapsed sagedasti külma pidid kannatama. Nüüd on Tartu maakonnawalitsus koha pealt saadud tunnistajate tõendusi wallawanema juuresolekul läbiharutades leidnud tema süüdi olewat ja on otsustanud temale hooletu ametikohuste täitmise pärast walju noomituse teha ja Laewa wallawalitsust uuesti kohustada kooli puuduste körwaldamiseks kiires korras samme astuma. Pius.

Lauluõpetuse kursused Wiljandis.

Läinud aasta eeskujul jätkab siin Walter Blossfeldt käesolewal aastal oma suwekursusi lauluõpetuses. Kursus kestab 15. juulist uni 15. septembrini.

Aakre Wooremägi.

Pühap., 3. juulil, sõidawad „Wanemuise“ tegelased, näitelawa koor ja näitlejad J. Simm'i juhatusel Wooremäele Wirtsjärwe kaldale pidu andma. Eeskawas kontsert, näitemäng ja näitlejate ettekanded. Pikemalt edaspidi.

Wallanõukogu walimiste kohta

tulewad meile Nõo Lukelt esialgsed teated, et seal osawötmine loid olnud. Waltmiskohale olewat ilmunud umbes 30 protsenti kogu walijate arwust.

Rendiolud Kastre-Perawallas.

Siin on mitmed wäikekohapidajad, kes kohaliste metsawalitsusele alluwad. Hiljuti tehti nendega uued rendilepingud. Kui nende rendikõrgust põllutööministeeriumile alluwate talude rendiga wõrrelda, siis näeme, et metsawalitsus märksa kõrgemat renti nõuab kui põllutööministeerium. Näituseks on „Wanaweski“ wäikekohapidajale, millel 4 wakamaad põldu, 12 wakamaad sooheinamaad, kus õieti midagi ei kaswa — 6000 mrk. renti määratud. Kuid sealsamas kõrwal asuw „Mäha“ talu, millel 40 wakamaad, maksab ainult 4000 mrk. aastas. Niisuguse ebanormaalse wahekorra pärast on mitmed wäikekohapidajad sammusid astunud, et nende kohad põllutööministeeriumi alla üle wõetaks. Zs.

„Arst“, kes haiged haigemaks teeb.

Kastre-Perawallas käib keegi „arst“, kes ennast endise „kroonu welskeri“ ütleb olewat, talusid mööda ümber. Nagu kuulda, arstib ta igasugu haigeid, isegi tiisikust lubab ta mõne nädalaga kõrwaldada. Iseäranis „osaw“ olewat ta rheumatismust arstima. Kuid mitmed, keda ta arstinud, olewat tema rawitsuse tagajärjel weel haigemaks jäänud. Et siin kaunis pime nurk on, siis on tal siin hea lõikus. Zs.

Petserimaa apteekidest ja arstidest.

Petseri haigemaja, niisama ka iga jaoskonna-arsti juures maakonnas on apteek, kust abi tarwitajatele maksu eest rohtusid müüakse.

Imelikul wiisil on aga maakonnawalitsus unustanud nendesse apteekidesse ametisse palgata kutseharidusega rohuteadlasi. Rohud, mis sealt müüakse walmistatakse ja antakse wälja wõhikute poolt. Nähtawasti on Petserimaal oma isesugune apteegi-seadus maksew. Olgugi, et üks sisemaa maakonna-arst hiljuti oma jaoskonna-arstidele ringkirjaga meele tuletas, et nendel kohtadel müümine keelatud on, oldakse Petseri maakonnawalitsuses selles asjas hoopis teisel seisukohal.

Wõõrastaw on see nähtus, et siin hiljuti haigemaja-arstile wenelasele poole suurem palk määrati kui maakonna-arstile eestlasele, kellel mitte wähem tegewust pole kui esimesel. —on.

Narwa majaperemeeste seltsi koosolek.

Pühapäewal, 19. juunil, oli Narwa majaperemeeste seltsi erakorraline koosolek „Wõitleja“ seltsi ruumides.

Päewakorra järele andis linnapea abi Kramer aru praeguse linnawalitsuse kui ka wolikogu tegewusest. Selgus, et linn praegu suuri rahalisi wäljaandmisi teeb, nagu elektrijaama korralduse, end. elektrijaama ehitaja Landman'iga kohtuskäimise jne., peale. Olewat ka samme astutud purustatud linnaosale sõjakahjude kätte nõutamise suhtes.

Otsustatakse saata Riigikogule märgukiri linna majaperemeeste ja üürnikkude wahekorra üle. Majad on igal enam wähem sõja läbi kannatada saanud: aknad, klaasid, uksed, katused purustatud — neid tuleks parandada. Majaperemehel puudub selleks kapital, walitsus wiiwitab sõjakahjude wäljamaksmisega jne.

Soowitatakse ära kutsuda lepituskojast majaperemeeste esitajaid, et sellega protesti awaldada lepituskoja wastu, kes üürnikkude kasusid kaitswat. Ettepanek ei leia poolehoidu.

Toonitatakse weel asjata kulu, mis sünnitab weewärgist tänawate niisutus (?). Ka tõsteti häält oma häälekandja puuduse üle, kas majaperemeeste kasusid küllalt agaralt ei kaitswat.

Koosolekule oli ilmunud ka naismajaperemehi, kes isegi sõna wõtsid. T. Fr.

Mustwee Eesti kõrgema algkooli juure keskkooli klassi asemel lubatud 8. täiendusklass awada.

Mustwee Eesti Haridusselts kawatses läinud aasta sügisel Mustwee alewis keskkooli awada. Tartu maakonna haridusnõukogu, kellele asi seisukoha wõtmiseks harutada anti, oli sellega nõus ja palus haridusministeeriumi Mustwee Eesti Haridusseltsi keskkooli registreerida. Haridusministeerium jättis kooli registreerimata. Maakonna haridusnõukogu sellekohase teistkordse otsuse põhjal awas Mustwee Eesti Haridusselts siiski ühe keskkooli klassi Mustwee Eesti kõrgema algkooli juures.

Haridusministeerium teatas maakonna kooliwalitsusele, et tema Mustwee Eesti kõrgema algkooli juures awatud kahekssandale õpeaastale wastawat klassi kui keskkooli klassi ei tunnista ja pani ette selle klassi, kui niisuguse, tegewust lõpetada. Sellejuures teatas ministeerium ühtlasi ka seda, et maakonna kooliwalitsus wõib nimetatud keskkooli klassi ajutiseks täienduskooli klassiks ümber muuta ja täienduskooli klassi tunnikawa ministeeriumile kinnitamiseks ette panna. Maakonnakooliwalitsus töötas Mustwee Eesti kõrgema algkooli 8. täienduskläsi jaoks tunni- ja kokkuwõtliku õpekawa wälja ja saatis selle märtsikuul ministeeriumile kinnitamiseks.

Nüüd teatab haridusministeerium maakonna kooliwalitsusele, et tema algkoolide seaduse ellurwiimise määruse § 9 ja 23 alusel nõusolekut awaldab Mustwee Eesti kõrgema algkooli juures täienduskläsi awamiseks ettepanud õpekawa põhjal, kuid ainult tingimisel, et klass maakonna poolt ülewal peetakse ja et tal mingisugust õpetajate ettewalmistamist wäljaspool seadust sihiks ei ole. Olgu tähendatud, et mainitud klass esimene sarnane Tartu maakonnas on. Pius.

O.-Ü. Tartu Aiawilja Ühisuse maitseikkad

alkoholiga weinid

on wabal müügil

rAens, Loskit ja Ko. äris, Söögiturul nr. 4.

Segateated.

Talnhoonete plaanide tüübid.

Neil päewil Umus „Rahwa Ülikooli“ kirjastusel raamat plaanide ja joonistustega pealkirja all: „Ferdinand Peterson. Taluehitused.“

Iseloomulik on selle wäljaande saamise wõi sündimislugu. Tol ajal, kui ins. Peterson oli põllutööministeeriumi tehnika peawalitsuse juhataja, lubas ta 50.000 uut talumaja asunikkudele üles ehitada ja kuulutas selle hiilgawa mõtte teostamise otstarbel taluhoonete plaanide wõistluse wälja. Wõistluse auhinnad maksis põllutööministeerium ja kandis ka muud sellega ühenduses olewad kulud. Kaua aega rippusid need 50.000 talumaja põllutööministeeriumi maakorralduse peawalitsuse seinal ainult kopeeritud plaanidena, kuna hra insener ise põllutööministeeriumist ära auras ja tema järele ka kogu tehnika-peawalitsus. Põllutööministeerium lasi joonistuste järele klišeed walmistada, et neid paljundada ja suuremale hulgale kättesaadawaks teha.

Nüüd on nimetatud joonistuste-kogu ilmunud ja kannab tsiklikult Ferd. Peterson'i nime.

Ülikool.

Tartu ülikooli nõukogu

on eradotsent B. Kupfferile ülesandeks teinud lugeda tulewal semestril õigusteaduskonna kaubandusosakonna üliõpilastele kaubandusmatemaatikat 3 tundi nädalas. Et eradotsent B. Kupffer Eesti keelt ei oska, on haridusminister lubanud temale loengud Wene wõi Saksa keeles pidada.

Teaduskondade dekaanid

on suwiseks õpewaheajaks suuremalt osalt puhkusele sõitnud, wõi teaduslikuks otstarbeks wäljamaale komandeeritud. Dekaanide kohuseid täidawad ajutiselt: arstiteaduskonnas — dotsent Dr. med. K. Schlossmann, usuteaduskonnas — prof. O. Sild, õigusteaduskonnas prof. E. Berendts, keeleteaduskonnas — dotsent K. Ramul.

Tartu teated.

Tagasiwaade ühe tegelase 10-a. töö peale.

Käesolewa juunikuus on 10 aastat sellest täis, mil kulturtehnik Jüri Tiit mõisnikkude maaparanduse büroost Eesti põllumeeste keskühisuse — tolleaegsesse Põhja-Liiwimaa põllumeeste seltsi keskkoimkonna maaparanduse tööle asus. Hra Tiit oli oma endises kohas lugupeetud töömees, keda mitte ära minna ei tahetud lasta; kuid ta jättis selle ja asus uues kohas tööle, kus sihid weel selgumata, asjad weel kujunemata olnudes. Warsti wõitis ta sealgi täielise lugupidamise ja usalduse. Kus tegijaid, seal tööd. Töö kaswas, tarwiljed abijõud wõeti juure ja hra T. algatud maaparanduse tegewusest kaswas wälja Põhja-Liiwimaa Põllum. Keskseltsi Maaparanduse Büro, kelle juhataja ks, wäike waheaeg maha arwatud, kuni siiamaani tema on olnud.

Oma otsekohese tegewuse kõrwal on hra T. armastuse ja hoolega Tartu Eesti Põllum. seltsi tegewusest, iseäranis selle koolitalu „Wahi“ korraldamisest osa wõtnud; on ka kauemat aega E. P. S. eesseisuse ja wiimasel ajal „Wahi“ põllutöökooli hoolekogu liige olnud. Just siis kui P. S. „Wahi“ asjas rasked ajad olid ja mitmed tegelased endiselt seltsi tegewusest eemale tõmbasid, oli T. alati walmis seltsi ülesannetele ja püüetele anduma, ja seda suurelt osalt just aktiiwse tegewuse kaudu, kus tarwis oli käsi külge panna ilma pikema jututa.

Hra Tiit on haruldane usin kohusetruu ja õiglane inimene, kes oma kutsetöös Eesti rahwamajanduse, eriti põllukultuuri edu näeb, mille kasuks maksab tegew olla, maksab elada. Loodame, et tal jõudu jatkub weel kaua edasi töötada, õpetada ja nõu anda, kui wilunud tegelasel, kelle sarnaseid nähe leida. Kaastegelane.

Kõhutõbe wastu wõitlemine linnas.

Et linnas üksikuid werise kõhutõbe juhtumisid ette on tulnud, on linnawalitsuse terwishoiu osakond haiguse laialilagunemise piiramiseks järgmised määrused maksma pannud.

1. Kõigis toiduaincte kauplustes (nagu pagari-ärid, konditoreid, würtsipoed, söögimajad, trahterid jne.) ja turu peal toiduainete kätega puutumine on keelatud. Selleks otstarbeks nähtawal kohal trükitud plakat „toiduainete kätega puutumine on keelatud“ üles panna.

2. Nimetatud asutustes peawad kätepesemise sissejeaded jooksma weega olema.

3. Nimetatud asutustes ja turu peal peawad toiduained karbeste ja tolmu eest hoidmiseks kinnikaetud olema.

4. Erakorraliselt õued, prügikastid ja wäljakäigukohad järele waadata ja terwishoiu nõuetele wastawalt korda seada ja nende puhtuse järele walwata.

E. Põllumeeste Seltsi näitus.

Näituse toimepanemiseks on wiimased päewad jälle rohkem lootusi andnud: 2. jalawäe diwisji intendandi walitsus on näituseplatsi puhastamist kord hooga ajama hakanud, ja plats wabaneb silmanähtawalt. Arwatawasti wabastatakse warsti ka jõjawäewalitsuse käes olewad hooned. Järele jääb siis weel Tartu linnawalitsus, kes oma „Tartooniaga“ weel näituse ruumidest lahkuda ei raatsi. Kuid näituse jaoks on ka „Tartoonia“ all olewaid ruume tarwis. X.

Puumajade parandused kiwiehituseraioonis.

Linnawolikogu otsustas Wabariigi Walitsuse poole pöörata palwega, et saaks lubatud kolme aasta jooksul linna kiwiehituseraioonis asuwate puumajade kapitaalseid ümberehitusi, pealeehitusi ja parandusi, kui on wajadus olemas olewaid korterid alal hoida ehk korterite arwu suurendada.

Nüüd on siseministeeriumi ehituse-peawalitsus teatanud, et ehitusmääruste ühtlustamise mõttes on soowitaw, et see määrus saaks maksma pandud Tartus nagu teistes linnades, esialgu ainult üheks aastaks, sest Wabariigi Walitsus on oma põhimõttelikku nõusolekut awaldanud seda määrust kõigis linnades ühe aasta kestelks maksma panna.

Ämmaemandate kursused

lõpetas hiljuti esimene rühm — 21 isikut. Kursuste juhatus kriipsutab alla kursuistide hoolast ja korralikku tööd kogu õpeaja wältusel, mille tõttu kõik kuulistid lõpueksamitele ette lasti ja eksamid ära tegid. Kursused lõpetas 8 isikut wäga rahuloldawalt ja 13 isikut rahuloldawalt. Kursustel anti teoreetilist ja praktilist õpetust sünnitusabi, laste eest hoolitsemise, esimese abi hädalistel juhtumistel ja haigete põetamise üle. Kursistid elasid kõik kliinikus ja said kliiniku köögist toitu. Kursuste õpetööst wõtis osa kliiniku juhataja, assistendid ja praktiliste tööde juures aitasid wanem ämmaemand ja walwekorra assistendid. Kursuste lõpetajatest on kliiniku juure töötama jäetud pr. L. Sommer ja pr. M. Kirsel.

Sügissemestril algawa uue ämmaemandate kursuse õpemaks on 1800 margani tõstetud, sõögiraha 40 margani päewas.

Uleriikline skoutide külaskäik Soome.

Eesti Skoutide Malewa peastaap korraldab 9. juulil s. a. külaskäigu Soome.

Sõita wõiwad kõik Eesti skoudid ja girl-guidid, samuti wõiwad kaasa sõita skoutide wanemad ja skoutidele kaasatundjad isikud, piiratud arwul; kõikidele sõitjatele muretseb Sk. Malewa peastaap wäljamaa passid.

Sõidu ning sellega ühesolewad kulud lähewad skoutidel 150 Emk., teistele 1200 Emk. Tallinnast-Helsingi ja tagasi.

Tartust kaasasõita soowijad peawad end seks kohalikus Skoutide Malewa Staabis üles andma, kust ka ligemaid teateid sõidu kohta saab.

Enne ärasõitu 7. juulil on Tartust sõitjate skoutide koosolek kell 6 õhtu Malewa Staabis. Skm.

Linnaarsti ja linnahaigemaja ülemarsti

Dr. G. Kroll'i haiguse puhul on linnaarsti ja Terwishoiu osakonna juhataja kohustetäitmine Dr. R. Pöder'i ja linnahaigemaja ülemarsti kohustetäitmine Dr. F. Leppi peale pandud.

Uus mõdu ja limonaadi tehas.

Terwishoiu peawalitsus on Ernst Loberaud'ile loa annud mõdu- ja limonaaditehast awada Tartus Pikkal t. nr. 33.

Käsiwankritel wedajad,

keda wiimasel ajal waksali juures kaunis hulgake on kogunud, registreeritakse linnawalitsuse korraldusel ja pannakse numbri alla.

„Pallas'e“ kunstikooli

skulptuur-ateljee õpilastest sõitis läinud nädalal Helmi Neiman Saksamaale, et seal Dresdeni akadeemias õppimist jatkata. Maali-ateljeest kawatsewad ka lähemal ajal samal otstarbel mõned õpilased wäljamaale sõita.

Tuletõrjujate poolt korraldatud rahwapidu

pühapäewal, 12. juunil s. a. Saksa käsitööliste aias wõib täiesti kordalätnuks pidada. Publikum on õige soojalt ja wastutulelikult osa wõtnud. Pidul on käinud üle 3000 inimese.

Sisse tulnud on 213,881 m., sellest on wäljaminekuid olnud 79.783 m. 75 p., nii et puhast ülejääki on 134.097 m. 25 p. Peale selle 57 rbl. tsaarirahas ja 1000 rbl. duuma raha. Puhas ülejääk on otsustatud seltsi peakassasse üle anda, eestkätt kõige hädalisemate töötüstade, naga weowaatide, redelwankri jne. parandamiseks ära kasutades. Peale selle on seltsile jäänud kaks Tartu panga poolt annetatud wõidulaenu piletid, mis ka peakassasse üle antakse, tingimisega, et nende piletite peale langewate wõitude summast peakassa juures fond asutatakse, tulekahjude juures kannatada saanud tuletõrjujatele abiandmiseks.

Pidu korraldajad tänawad südamest kõiki annetajaid ja kaastegelasi nii näitelawal kui ka aias, niisama ka publikumi, kes pidul olles, seda ainelisselt toetas.

Töötõrse teated.

Töödleiawad: nais-põllutöölised, karjased, wilunud pesukoja juhataja (naistr.) ja neiu, kes Inglise ja Prantsuse keelt oskab, ning Morse aparaadi peal töötab.

Tööd otsiwad: intelligent tööjõud ja ametimehed kõigis ameti liikides.

Ojendus.

Eilses lehes ilmunud muusika õhtu arwustuses on trükitud . . . „muusika direktor Bessereri“ . . . peab aga olema . . . „muusikeri Bessereri“ jne.

Teater ja muusika.

„Wanemuise“ aed.

Täna, 21. juunil, on ooperi- ja ballettimuusika H. Andreae juhatusel. Solist P. Berkowitz (cello).

Jaanipäiw „Wanemuises“ peetakse 23. juunil päewakohase eeskawaga. Alas suur sinfoonia kontsert solisti kaastegewusel. Juhataja R. Kull. Aed on uuesti seatud tiutuledega kaunistatud. — Jaanituli, tuletõrk. Pärast kontserti saalis tants 2. diwisji orkestri saatel.

Pääsetähed 50 marka, üliõpilased ja kooliõpilased 40 marka. „Wanemuise“ talitus.

Kirjandusest.

Rabindranath Tagore „Gitanjali“ Eesti keeles.

Nagu teada, on India luuletaja Tagore omale üleilmlise tunnustuse leidnud. Omal ajal sai Tagore oma tööde eest kogunu Nobeli auhinna ja „luuletajate kuninga“ nime. Arusaadaw siis ka kõigiti, et nüüd wähe neid maid leidub, kuhu Tagore nimi, ja tööd weel pole ulatanud. Ka Eestis on Tagore Saksa ja muu kirjanduse kaudu tuntud. Isegi tõlgitud on meil teda. Kahjuks aga on siin tegemist ainult üksikute „wäljawõtetega“, ilmunud siin-seal Eesti ajalehtedes ja ajakirjades. Ka on nimetatud tõlked nii hästi keeleliselt kui ka sisuliselt wõrdlemisi nõrgalt õnnestanud.

Nagu nüüd kuuleme, ilmub sügiseks ühe Tallinna kirjastusäri kirjastusel noore luuletaja Alfred Tamm'i heas tõlkes üks paremateest Tagore raamatutest — Gitanjali.

Nii siis uus samm edasi maailma tähtsamate meistrite tutwustamisel meil Eestis.

Eesti rahwalaulude tõlge Rootsi keele.

X. Põhjamaade karskuskongressi korraldaw toimkond palus Eesti Karskusseltside Keskkoimkonda, et kongressi jaoks ka Eesti laulusid saadetaks, kas wõi rootsikeelsed tõlkes. Meie muusikameestega läbi rääkides palus Keskkoimkond prof. J. Bergmani tõlkida Rootsi keele (Taani keele tõlkijat ei olnud käepärast) järgmised laulud: 1) Eesti rahwa hümnus, 2) Isamaa ilu hoiides, 3) Kui mina alles noor weel olin.

Tõlked ühes algtekstiga ja nootidega saadeti Taanisse, kus wõib olla, rootsikeelne tõlge taanikeelseks muudetakse, mis iseenesest wäga kerge on mõlema keele suure lähisuse tõttu, nii et wastastikkune arusaamine kerge ilma tõlketagi.

Prof. J. Bergmani luuletaja nimi Rootsis wastutab tõlke headuse eest. Tõlkija ongi pidanud tihti peale algteksti wähe muutma, selle mõtteid wärwikamalt, kujukamalt ja sisukamalt edasi andes.

E. K. Keskkoimkond.

Kohtukojast.

Sõja ringkonna kohtust.

Jaan Weeberi süüdistus riisumises.

Weeber oli enda seletuse järele Mõniste walla täidesaatwa komiteesse end registreerima läinud. Seal antud temale mahalaskmise ähwardusel käsk sama walla Ala-Kilwaku talust hobuseid, sigu ja lehmi tuua. Kahe sõdati saatel läinud tema siis talusse, kust enne kolm ja siis weel kaks lehma kaasa wõtsid ja ära tõid. Selle karja, mis enamlased ümbruskonnast kogusid on nad Wenemaale ajanud.

Tunnistajate seletustest oli näha, et sõdatid olid Ala-Kilwaku talusse tulnud ja perenaise ütlemise järele raha nõudnud; kas nad aga just raha nõudsid ja mis otstarbel, ja misjugust osa just Weeber selles asjas mängis ei selgunud.

Kohus mõistis Weeberi õigeks.

Aleksander Pau süüdistus röövimises

enamlaste ratsasalga kaasabil Pilkuse mõisas ja Pilkuse wallas Orase talus.

Pau oli endine Pilkuse mõisa tööline ja oli halwas wahekorras olnud walitseja Halleriga. Enamlaste Eestisse ilmumisel olid need teda teel kohtanud ja leides, et ta mobilisatsiooni alla kuulub, teda kaasa wõtnud. Mõisa tulles silmanud salga liikmed, et keegi lauda poole läheb. Pau olla neid tagasi hoidnud, seletades, et see karjamees on. Edasisel mõtsas wiibimisel olid enamlased teda tõlgiks tarwitanud ja peaaegu wahi all hoidnud.

Nii Pau enda seletus.

Halleri, tema abikaasa ja toatüdruku seletuse järele olid sõdatid kohe Hallerile lauta järele jooksnud, kuna wiimane end waewalt lauda laele ära sai peita. Seal on sõdatid teda sõjariistadega taga otsinud, kuid mitte leidnud.

Pau on seisnud talli ees ja lasknud paremad mõisa hobused nime järele wälja tuua. Emilie Halleri küsimuse peale, miks ta sõjawäed on mõisa kutsunud, wastanud ta: seda on teile tarwis. Jah, kutsusin. Sedasama seletas ka Hallerile teenija. Peale selle oli Pau mõisas parema hobuse seljas istunud ja ühes teistega ära sõitnud, kes mitmesugust kraami kaasa wõtsid.

Kuritöös, mis Orase talus toime pandud, ei leidnud kohus Pau süü tõendatud olewat ja mõistis ta selles süüdistuses õigeks, kuna ta Pilkuse mõisas toimepandud röövimise eest surma mõisteti.

Teadete andmise pärast enamlastele surma.

Mihail Petrow mõisteti Petseri wallas teadete kogumise eest walla rahwa elu üle ja nende teadete edasiandmise eest Wene wõimudele, teisele poole fronti -- surma.

*

Wald kooliõpetaja lesega kohut läimas.

Kooliõpetaja P. Ronk, kes 29 aastat Worbuses oli kooliõpetaja olnud, surt läinud aasta sügisel, leinama jättes abikaasa mitme alaealise lapsega. Peale R. surma wõeti uus kooliõpetaja ametisse. Endise kooliõpetaja lesele jäi koolimajas pisike tuba tarwitada, kuna tal peale koolipõldude ka 7 wakamaad renditud maad seal weel kasutada oli; nii siis maja ja maa külge seotud, pealegi waene, abitu inimene, kes ei taipanud kuskilt peawarju otsida.

Wallawalitsuse poolt seletati end. kooliõpetaja lesele, et koolimaja ruumid kahe perekonna jaoks liig kitsad ja et wald koolimaad uuele õpetajale palgalisana peab üle andma — ta pidawat sellepärast wälja kolima ja oma nõudmistest loobuma.

Wallawalitsuse kaebtuse tagajärjel oli asi nüüd hiljuti 6. jaoskonna rahukohtus harutusel. Wallawalitsuse nõudmine mõisteti tühjaks. —p.

Londoni börse teated.

20. juunil.

Naelsterling New-Yorkis 3.79⅝, Montrealis 4.27, Pariisis 46.25, Brüsselis 46.675, Roomas 74.5, Helweetsias 22.275, Amsterdamis 11.36, Madridis 28.25, Lissabonis 7⅝, Berliinis 263, Wiinis 1850, Stokholmis 16.585, Atheenas 60, Kristianias 25.95. (Ept).

Berliini börse teated.

20. juunil.

Naelsterling 262.20, dollar 68.80, Hollandi gulden 2370.65. (Ept).

Ilmateated.

Ilmade seisukord 21. juunil.

Õhurõhk on Stokholmi kohal 745 mm. Kõrge õhurõhumine Lääne-Euroopas, maksimum Islandis 770 mm. Lääne merel ja Rootsimaal on tõusud tuuled. Kesk- ja Põhja-Euroopas sadas rohkesti wihma.

Loodetaw ilm kolmap., 22. juunil.

Kõwa tirdepoolne (NE) tuul, muutlik pilwisus, paigutl wihmasajud, temperatuur wähe kõrgem.

Tartu ülik. meteor. observ.

Wastutaw toimetaja K. E. Sõõt.
Wäljaandja Jaan Tõnisson.

Trükitud „Postimehe“ trükikojas, Tartus.

„WANEMUINE"
Neljapäewal, 23. juunil kell 9 õhtul
suur
Jaani-õhtu.
1. Aias: Sinfoonia-orkestri kontsert solisti kaastegewusel.
Juhatab R. KULL.
Jaanituli. :: Tulewärk.
Erakorralised ilutuled.
Saalis TANTS
2. diwisi orkestri saatel.
Pääsetähed 50 marka. Üliõpilased ja kooliõp. 40 mrk. Pääsetähtede eelmüük „Wanemuise" kassas iga päew kella 8—11 õhtul.

Wara walla Põllumeeste Kogu
pidu-õhtu
Jaanipäewal, 24. juunil s. a., Wara wallas.
Seltsiseisus.

Austria
wikatid,
kõige paremad sordid, nagu „Käärid", „Suurtükk" ja teised, luiske, padasid, sindli- ja hobuseraua-naelu, saapa- ja sandaali-liiste ja kõiksugu nahka on odawasti saada
Kaubahoowis nr. 23, B. Kofkin.

„Wanemuise" aed.
Täna, 21. juunil, kell 9 õhtul,
sinfoonia orkestri
kontsert
Juhataja **H. Andresen.**
Eeskawas ooperi- ja balleti-muusika.
Solist **P. Berkowitz** (cello).
Pääsetäht 25 marka.
Üli- ja kooliõpilastele 15 marka.

WANEMUINE.
Pühap., 3. juuli, kell 11 homm.
peakoosolek
Päewakord:
1. Koosoleku awamine.
2. Aruanded ja eelarwe.
3. Liikmemaksu suurendamine.
4. Wallmised.
5. Ettepan. ja läbirääkimised.

Koosolekust osawõtjatel on 1921. a. liikmekaardid lunastada.
Eestseisus.

Rõngu Jahiselts.
Pühapäewal, 26. juunil Aakre-Wooremäel, ilusal Wirtsjärwe kaldal suur
Suwe-pidu.
Hakatus kell 4 p. l.

Rõngu Selts „Ühendus"
Jaanipäewal, 24. juunil Rõngu mõisa pargis suur
suwepidu.
Laul, naljaettekanded. Näitemängud. Muusika.
Hakatus kell 5 p. l.
Pidutoimekond.

Peakoosoleku otsuse põhjal 3. aprillil ja tööstuse ja kaubanduse ministeeriumi loaga annab
Aktsia Selts Tartu Metallwabrik
G. & H. Lellep
3.000.000 mk. peale
uusi aktsiaid wälja.
Müügi hind 130 marka — millest 100 mk. põhikapitaliks, 16 mk. tagawara-kapitaliks ja 14 mk. riigimaksuks ja aktsiate trükkimise kuludeks läheb.

Sissemaks tellimise juures 20%
1. augustil s. a. 40%
1. oktoobril s. a. 40%

Tellimisi wõtawad wastu: **Kauba Pank Tartus.**
Kredit Pank Tallinnas.
Wabriku kontor Tartus,
Maarja tän. nr. 21-33.

Eesti Skoutide Malewa
korraldab 9. juulil s. a.
külaskäigu Soome.
Kartlastele ärasõit 7. juulil. Ekskursantidel, kes kaasasõita soowiwad, tuleb ennast Tartu Skoutide Malewa staabis (Lutsu tän. nr. 14) registreerida kolmapäewal, 22. stp. ehk reedel, 24. stp. kella 2—3 p. l. Sõiduhind skoutidel Tallinnast—Helsingi ja tagasi ning wäljamaa passide muretsemiseks 150 Emk., wõõrastele — 1200 marka.
Tartu skoutide Malewa staap.

Kuulutus.
25. juunil s. a. kell 12 saab
enampakkumise teel wäljarenditud:
Tartu jaamas end. Punase-risti kasutamisel olnud raudtee päralt olew b a r a k-puu ehitus 154,50 ruutsülda; üks k u u r ühes w ä l j a k ä i g u k o h a g a kokku 10,35 ruutsülda põhipinnaga ja 2.400 ruutsülla suurune selle baraki alla käiw m a a - a l a.

Kirjalikud pakkumised, kinnistes ümbrikkudes, tulewad nimetatud tähtajaks sisse anda Tartu tee ja ehituste jaoskonna kantseleisse Tiigi tän. nr. 74, krt. 2, sõna all „barak". Lähemaid teateid saab nimetatud kantseleis kuni wäljapakkumise ajani igal äripäewal kella 8—15.
Riigi raudteewalitsus.

Petseri maakonnawalitsus w a j a b maakonna
politsei ülemat ja abi.
Soowiawaldused ühes eluloo ja endise tegewuse kirjeldusega, wastawate tunnistustega ja 20 mk. tempelmaksuga saata kuni 1. juulini Petseri maakonnawalitsusesse.
Esimees: Beresin.
Sekretäri as.: W. Järg.

August Hendrikson
Tallinna äri
Tallinn. Wene turg 1,
müüb ladust:
lauanuge ja kahwlid,
tasku-, leiwa-, köögi- } nuge,
käärisid,
lambaraudu,
paberossimasinaid,
juuksemasinaid,
willakraase,
grammofoni nõelu,
alum. lusikaid,
lauakellasid.

Rigorist otsib waikset
tuba
täielikn pensioniga (wõib produktid tuua). Pakkum. sit. stud. med. P—r.

1—2 mööbl.
tuba
elektri walgustusega wälja üürida. Wene tän. nr. 2, krt. 3.

Kellel on wõimalik
laudu ja toole
üürt peale anda? Palun teatada sit. „restoraan" all.

Üliõpilane tarwitab kohe suweks ning eeltulewaks õpeaastaks kesklinna
korterit.
mööbliga ehk ilma. Pakkumised saata Gildi tän. nr. 3, krt. 8.

Wäljamüük!!
Riia tän. nr. 2.
Äri lõpetamise puhul müüa sisseostu hinnaga kõiksugu kirjutusmaterjali ja õliwärwi pilte
Sealsamas on müüa **letipealsed klaaskastid.**

Kinnisel wähempakkumisel
antakse wälja
riiulite
(lahtiste kappide)
ehitamine
walmis materjalist
riiklise keskarhiiwi
ruumides Tartu ülikooli ühiselumajas (3. kord), kus tingimised ja plaanid igal äripäewal kella 9—3 näha wõib saada. Kautsjon 5.000 m. Pakkumised kinnistes ümbrikkudes sõna „Riiulid" all sisse anda kuni 30. juunini s. a. kell 11 homm.

Sõjawäe Majandusühisuse
Tartuosakonna kauplus,
Jaani tän. nr. 6,
soowitab wabamüügil:

suhkrut	tubakat
riisi	paberosse
jahu	hülsisid
mannat	kirjutusmaterjali
kuiwi õunu	piirituse ekstr.
Hiina teed	Eau de Cologne
kohwi	pesuriiet
kilu, karbi ja naela wiisi	sukke, naister.
seepi, alandatud hinnaga	sokke, meester.

ja kõiksugu muud kaupa. — **Kakao 45 marka nael.**

Restoraan „MOSS"
Uueturu tän. 29,
soowitab „Saku" õlut kõge mõõdukama hinnaga.

Kellel oleks
poeruumid
linna sees (Kaubahoowis ehk selle ümbruses) 1. juuliks ära anda. Pakkumised saata sit. „E. R. S." all.

Naumanni
õmblusmasinaid
masinanõelu ja õli soowitab
Ed. Friedrich, Riia tän. 2.

Oksjon
Wiskuse mõisas
26. juunil kell 9 homm. Müüakse plaanwankrid ja muid asju.

Rootsi käiakiwisid
(Gothland) 15"—30" ja
Soome luiskusid soowitab odawasti
Hüppler ja Co. Tallinn, Suur Tartum. nr. 45.

Äriruume,
sündsaid kaupluse ja kontori jaoks, niisama ka laduruume, otsib suurem tehnika ja keemia äri täidawaks kohta. ajakohase taju eest. Kirjalikud pakkumised palutakse ära anda „Postimehe" talitusse „nr. 6835" ettenäitajale.

Detsimaal-kaale
Saewiile
Wiile kõiksuguseid
Saage
Höölwliraudu
Haamrid
Kirweid
Kruustange
Tange
Puure, kõiksuguseid
Knorred
Mutriwõtmeid
Inglise wõtmeid
Aknaklaasi
Wikatid
Luiske
Puukruwisid
Hobuseraua-, Sindli- ja latt- } naelu
Raudwõtmeid
Tabalukusid
Kapilukkusid
Traati
Tsinkpletti
0,3—1 mm.
Waskpletti
0,5—1½ mm.
punane ja walge.
Terastoru
läbimõõt 125 mm. 192×10½", seinte paksus 10 mm.
Dünamiit kapslid
kändude ja kiwide lõhkumiseks
Kullatud sõrmuseid, kõiksuguseid
Kratamistellasid
Termomeetrid
Sitroni hapet
Limonaadi essentse
Dulcini
Amülacetat
Sirolin, Larosan, Thiocol, Pantopon } Hoffmann La Roche & Ko
Tinatuubid
Kiiltärklist
Alauni
[illegible]
[illegible]
Koorelahutajaid
Hurg- ja hobuse-
rehepeksu-garnituure
müüb mõõdukate hindadega ladust
kaubamaja
Anton Heilmann
Tallinnas, 6. Karja tän. nr. 6, kõnetraat nr. 7-40.

Katuse-sindlid
on müüa
Puka mõisas,
Puka kaudu.

Majakraami:
kappid, kummut, suur peegel ja muud on müüa Weske t. nr. 5, krt. 5, kella 3—8 õhtu.

Äri lõpetamise tõttu on kõik
kraam
odawasti müüa. Peterburi tän. nr. 16, krt. 1.

Wäljamüük.
Äri lõpetamise tõttu müüa mööbelt ja muud pudukaupa. Walk, Riia t. nr. 6, kaupluses.

Mööbli ladus,
Riia tän. nr. 55, ruumipuuduse pärast odawasti müüa: garnituurisid, puhwetid, kapid, kummutid, woodid ja palju teist asju. Awatud k. 11—2. Suwekuudel, laupäewadel ja esmaspäewadel äri kinni.

Müüa
suur puhwetkapp, kõlblik restoraani ehk kauplusesse. Aleksandri tän. nr. 38, krt. 5, tulla 12—2 ja 6—8.

Karlowa linnajaos
elekter
edasi anda. Pakkum. kirjalikult sit. sõna „Elekter" all.

Noormees soowib
tuba
ühes köögiga. Teat. kiires korras ühes hinnaga selle lehe talit. „Sapients" all.

Töö pakkumised

Maale mõisa tarwitatakse
sepapoissi
ja piimawedajat poissi. Kaupa tehakse teisipäew 21 stp., kella 4—5 p. l. Küütli t. nr. 22, k. 3.

Ettewalmistajat
gümnaasiumi alama klassi õpilasele tarwitatakse maale, Haaslawale, soowitaw on meesterahwas. Küsida Holmi t. nr. 22, krt. 5.

Wilunut
ettekandjat
on tarwis söögimajasse. Wana tänaw nr. 11.

Teenijat
tüdrukut
on tarwis. Teatust B. Zimbleri äris Uueturu tän. nr. 9.

Haritud
neiud,
kes raamatupidamist tunneb, tarwitatakse maale. Teateid saab Kiwi tän. 44, krt. 13.

Tubli
köögitüdruk,
kes keeta oskab, leiab kohta Aia tän. 8, wõõrastem. „Rossija".

Tüdrukut
tarwis maale. Lähemat Kiwi tän. nr. 36, krt. 7.

Maale tarwitatakse
heinatöölisi.
Kaupa tehakse 23. juunil kell 8 homm. Peterburi wõõrastemajas.

Joonistamise õpetaja otsib kohe 3—4 toalist
korterit.
Teatada s. l. t. sõna „puhas korter" all.

Suurest neljapäewast saadik on kadunud
nõdrameelne
Eduard Mihkelson.
Seljas pruunid willased riided, peas Wene soldati talwemüts, jalas pastlad, ja mustjas-pruun habe. Palun waewatasu eest teatada Wastse-Nõo mõisa, R. Mihkelson.

Jalutuskepi
unustasin eile Maadi mõisa parki. Värwe dääre. Palun ausat leidjat ära tuua Roosi tän. nr. 15, krt. 8.

Wann. adwokat
Lui Olesk
Tartus, Küütli tän. nr. 9.
Ärasõitnud kuni 27. juunini

Ämmaproua
A. Willmann
Tartus, Raatuse tän. 10, krt. 4

Palun
seda isikut,
kes woorimehega sõitis 19. juunil Maarja tän. walsali ja minu mapi rahaga, isikutunnistustega ja hobusepassiga omandas, tingimata ära tuua. Isik on tuntud.

Kohwi-, tee- ja laua-
serwiise
kohwitasse, köögigarnituure, silmapesu serwiise kõiksugu
• **kingitusi** •
soowitab
E. W. Jürgens,
Wana tän. 17.

Kahe inimese suurune perekond soowib wäikest wagusat
korterit
3. linnajaksu. Kirjalikult teatada sit. tähtede H. T. all.

Tubaka kauplus
S. Sack
Küüni tän. nr. 6.
Wäljamaa
tubakat
200 kuni 800 mk. nael,
paberosse,
sigarette,
kesti (hülsid),
wäljamaa piipe
sigareti ja paberossi
pitse (mundstük)
kullast, hõbedast, elewandiluust, perlamutrist ja t.

Keskkooli wanema klassi
õpilane
palub mingisugust teenistust. Luru tän. nr. 46, krt. 2.

Oskaw Hollandi
juustumeister
otsib kohta. Aadr.: üle Kose Uue mõisa walda. Juustmk.

Noormees
kommertskooli (keskkooli) lõpetanud otsib teenistust. Teatada sit. „Kommerts" all.

Korterit
2—8 tuba köögiga soowitakse kohe ehk edaspidi. Teat. sit. K. B. all.

Ruumikas mööbliga
tuba
ühes elektri walgustusega on ära anda. Küsida Tolstoi tän. 3, krt. 3.

Soowin 3—6 toalist
korterit
kesklinna ehk lähedusesse. ajakohase taju eest. Teatada sit. „303" all.

Üksik isik otsib
korterit
2—3 toaga. Wõin aasta üüri ettemaksa ja remondi kulud kanda. Teat. sit. „505" all.

---

17. juunil Tartust Tammistu sõites
kaotatud
hall poolesaadik woodiga palitu. Ausat leidjat palun ära tuua Lootuse tän. 10, Hugo Raeille.

Kadus kuld
kett-käewõru.
Palutakse waewatasu eest ära tuua Katoliku tän. nr. 1, prof. Tehio.

Raatuse platsilt, Riia teed wäljaminnes kadus
rahakott
isikutunnistustega. Palutakse raha leidjale jättes, tunnistused ja rahakott ära tuua Talu tän. 5 krt. 9, Jaan Kunst.

Rahakriis.

Prof. Dr. Ed. Berendts.

VI. (Järg 4)

Esimest korda on rahwaesitus täieliku kulu- ja tulu-eelarwega esinenud. See on 6.762.440.300 margaga tasakaalus, kuna puudujääk 1.129.779.200 marka näitab. Et waade palju kohaliste arwudega ära harjuda ei taha, siis ei tekita see küll iseäralikku rõõmustawat muljet, sest puudujääk wastab 1/4 korralikkudest ja 1/6 kõigist riigi sissetulekutest. Kui wõrrelda Eesti marka 1/140 kuldrublaga 1914. aastast, siis töötab riigitalitus umbes 4.800.000-rublalise eelarwega. Kui Eestis 1.200.000 elanikku on, siis tuleb iga pea kohta 4 kuldrubla ehk 560 Eesti marka. Kui Wenemaa 1914. a. ja Eesti 1921. a. kõrwu seame, siis näeme, et Wenemaal 1914. a. eelarwe kokkusead 3.558.261.000 kuldrubla esines, kuna rahwaarw 166 miljoni oli, nii et tol korral Wenemaal iga pea peale 21,5 kuldrubla sissetulekuid ja wäljaminekuid tuli. Nii wõidaks ütelda, et Eesti rahwas 5 korda kergemini koormatud on, kui kord Wenemaa elanikud. Rahuldustunne waldaks igaühte, kui eelarwe ehitusviis normaalne oleks. Kui wõrdlust endise Wenemaa ja Eesti Wabariigi suhtes sellest seisukohast toime pannakse, siis kujuneb asi kahjuks teisiti. Wenemaa 1914. a. eelarwes ei ole suurtest krediitoperatsioonidest puudujäägi katmise otstarbeks kõnet, kuna Eesti eelarwes 1921. a. järgmised sissetulekuosad esinewad. Wäljamaa wõla protsendimaksu tähtaja edasilükkamine — 148.172.000 marka, ringkäigul olewad kassatähed — 160 milj. ja paberraha emissioonid — 756.607.700 marka. Puudujääk kaetakse siin paberipressi abil. Wõidaks ennast sellega trööstida, et ka teistes riikes lugu parem ei ole, et kui Põhja-Ameerika kõrwale jätta, küll waewalt riik leidub, kus rahuldaw eelarwe on.

Isegi mõista ei ole eelarwest mitte näha, kui suur riigi kinnitatud ja kõikuw wõlg on. Korralikkude wäljaminekute seas on üks osa riigiwõla protsendid — 342.194.700 marka. Kui sellele summale 5 protsent kapitaliseerime, esineb riigiwõlg 6843 miljoni marga suuruses, kuhu juure preemialaen tuleb arwata, mis mitte täiesti üles antud ei ole. Juure arwata tulewad kassawekslid 160 milj. marga suuruses ja kui paberraha kõikuwaks wõlaks arwame, siis weel 2956 milj. marka, nii et wõla kogusumma üle 10 miljardi marga ulatab. Marka kuldrublale wastu seades mõõduga 140:1, saame enam kui 70 miljonilise wõlasumma. Wõtame jälle Wenemaa näituseks. 1. jaanuaril 1913 oli sealne riigiwõlg 8858.054.000 rubla, sellest 2,9 miljardi wälist ja 6 miljardi sisemist wõlga. Peale selle peame ometi arwesse wõtma, et ka kõikuw wõlg leidus: riigiwaranduse protsentpaberid (seeriad) umbes 300 kuni 400 miljoni rbl. wäärtuses. Wene paberraha 1914. aastast ei saa mitte wõlaks arwata, sest et ta täielikult kaetud oli. Wõime Wene riigiwõlga 9.200.000.000 rubla peale arwata. 160-miljonilise rahwaarwu järele tuleks iga elaniku pea peale rublat 55, kuna iga Eesti kodaniku kohta 1921. a. umbes 60 rubla tuleb.

Aga need ülewalnimetatud 10 miljardi Eesti riigiwõlga ei anna selle riigi wõlakogust weel mitte täielikku pilti. Peab weel ühe tähtsa passiw-osa juure arwama: riigi poolt wäljamaksetawad kahjutasu summad wõõrandatud mõisate ja nende inwentari eest ja mõisate peal lasuwad hüpoteegi wõlad, mis riik nüüd oma kanda peab wõtma. Sest ilma tasuta wõõrandamise peale ei tohi riik, kes oma krediidi wäärtuse peale rõhku paneb, mitte mõelda, seda enam, et Eesti 1920. a. põhiseadus ka süüdlastelt waranduse konfiskeerimise ära keelab, seda enam siis weel süütutelt. Sama wähe tohib hüpoteegi wõla nullifitseerimise peale mõtelda, sest see tähendaks põhikrediidi mahamatmist. Kui suur see nus wõlakoorem on, ei saa täpipealt ära tähendada, kuid isegi siis, kui kahjutasu mitte täielik ei peaks olema, saab temast suur summa.

Eesti passiwa on siis kaunis suur. Missugused aktiwad seisawad talle wastu? Eestil on erametsade wõõrandamise tõttu suur metsamaa tagawara. Kui kõrgelt teda hinnata tuleb, ei saa täpipealt, waid ainult umbkaudselt ütelda. 1921. a. eelarwes leiame: 356.594.000 marka sissetulekuid riigi maadest ja metsadest. Tahame oletada, et see riigimaa tagawara mitte enam kui 2 protsent puhast kasu annab. Nii peab waranduse süda (kapital) enam kui 20 miljardi peale arwama (madalalt arwatud). Riigi raudteede sissetulekuid on 7000 miljoni marka. Kui samuti puhast kasu mitte enam kui 2 protsent arwata (see on wäga optimistline arwetegemine), siis wõib kapitali wäärtus 50 miljardi olla. Kui oletame, et riikliste ettewõtete (kaubandus ja tööstus) kapitali wäärtus mitte enam et ole, kui 10 miljardi marka, siis esineb aktiw (kapitali saawutamine) küll 80 miljardi margaga. Koguni tore summa, isegi siis, kui marga rubla kõrwale säeme, nagu 140:1 wastu. Ei tea, kui suur riigil tarwitada olew kullafond on. Eelarwes leidub sissetulekuna wäliswaluuta tagawara 250.523.000 marka. On waewalt wõimalik, et rahawalitsus kogu wäliswaluuta tagawara sissetulekute sekka paigutas; saab küll ka teist tagawara olema.

Neid tähtsaid aktiwosasid tähele pannes annawad riigi wäljaminekud palju wähem kartustäratawa mulje, ja kui paberraha peal seisab, et Eesti riik kogu oma warandusega nende eest wastutab, siis ei ole see mitte tühi kõla, waid positiiwne suurus.

Et nüüd riigi rahaasjanduslike seisukord raskest olekust hoolimata mitte sarnane ei ole, et riigi pankrotti karta tuleks, siis peab suure wõlakoorma peale waatamata rahaolu reguleerimise peale mõtlema.

Eestil wõib wäljamaalaenu tegemise kawatsusi olla ja meie et soowitaks mitte kullalaenu, waid wõtaksime hõbedalaenu päewakorrale. Oleme selles kindlad, et see mõte kanget pearaputust sünnitab ja et teda ketserluseks wälja pasundatakse. Enam kui 20 aastat on kullawaluuta walitsemas ja hõbe kõrwale heidetud ja nüüd jälle hõbedawaluuta! Inetu mõte! Kaugeltki mitte nii inetu. Hõbe oli juba enne ilmasõda wäärtuse poolest langenud. Hõbeda wäärtuse seisukord kulla wastu oli 1914. a. 42 : 1 ja praegu olewat ta weel odawam. Kas ei ole siis pöörane mõte alawäärtuslisest hõbedawaluutast juttu teha? Wastame selle peale järgmiselt: Kui rahwad ja riigid rikkusest nõretasid, läksid nad kullawaluuta peale üle.

Kuld on hästi edenenud maade ringkäigu wahend, (reaal ehk nominaal abinõu, nagu Austria-Ungaris 1877—1914) kes omale seda toredust lubada wõisid hõbedat rahatalitusest kõrwaldada.

Euroopa on sõja läbi waeseks jäänud, ta ei saa omale enam ühtegi luksust lubada. Kui maal wõimalik on walida kas ta aluseta paberraha ehk hõbeda peal põhjenewat paberraha soowib, siis on wiimane esimesest parem, kui hõbe kergem kätte saada on kui kuld.

Peaksime otse imestama, kui mitte weel teised riigid rahawäärtuse langemise takistamiseks hõbeda järele ei haaraks.

Kui ka hõbe kullaga mitte ühewäärtusline ei ole, siis on temal ometi oma reaalne maksewus ja ta wõib metallkattena esineda, milleks ta ka warem on olnud.

Isegi mõista, peaks Eesti riigil ikka kui ka wäike kullatagawara wäljamaa maksude õiendamiseks olema, aga meie usume, et see mitte wildak korraldus ei oleks, kui paberraha — siiamaalse sisemaa maksuabinõu — katteks hõbedat muretsetakse ja hõberaha walmistama asutakse. Hõbeda tagawara ei tarwitse käimasolewa paberraha ühest kuuendikust mitte üle tõusta, sest sarnase metalli ja paberi wahekorraga wiidi paberraha ärakorjamine Wenemaal 1839 kuni 1844 läbi, milleks see metalli-tagawara täiesti ulatus. Wõib ütelda, wõimalus hõbedat sisse wahetada jatkub paberraha kursi tõstmiseks. Isegi mõista peaks wahetus alles aastate järele järgnema, kui margakurs tõusnud oleks. Marga hõbeda sisaldus peaks all pool nominaalwäärtust hoitama, et raha wäljawoolu ja ärasulatamist takistada ehk raskendada. Marga hõbeda sisaldus peaks 10 protsent madalam olema kui raha nimewäärtus, wõrreldes hõbedat kullaga. Aeglaselt tegutsew hõbeda ostmine wõiks pea alata, sest et hõbeda hind praegu wäga madal on. Kui riigil Eesti waluuta järele arwates 5 miljoni kulda oleks, wõiks ta seisukorras 1 : 42—210 miljoni hõbedat muretseda. See oleks muidugi alguses nõrk kate, kui ringkäiwa paberraha summa 3 miljardi marka on, aga ka seegi awaldaks paberiwaluuta kindlustamiseks oma mõju.

Hõbeda maale meelitamiseks ehk seal peidus olewa hõbeda kättesaamiseks wõiks kaht abinõud tarwitada: 1) Wõiks määrata, et teataw protsendi osa tollidest hõbedaga maksa wõib ja 2) neile, kes riigile hõbedat rahas ehk metallis annawad, sarnased hõbeda tunnistused wälja antaks, nagu see Wenemaal 1839. a. hõbeda fondi loomiseks sündis.

Hõbeda tunnistused wõiksid paberraha kõrwal ringi käia, nagu Wenemaal 1839 kuni 1844 hõbeda tunnistused (depositiitähed) paberraha kõrwal turukursiga ringkäigul olid. Hõbedafondi korjamise järele paberraha juurujes wõiks siis paberraha ringkäigult ärawõtmisele ja ümberwahetamisele ajuda, kõige pealt paberit metalli wastu wahetamise õigust neile kindlustades, kes rahatunnistused ette näitawad.

Pädagoogilised kirjad.

Prof. W. G. Aleksejew.

VII. **Herbart'i eelkäijad. Pestalozzi.**

Kennen ohne Können
ist ein schreckliches Geschenk, welches ein böser Geist in die Welt gebracht hat.
Pestalozzi.

Nagu Comenius'ki, ilmus J. H. Pestalozzi (1745—1827.) niisugusel ajal kui majanduslised ja sotsiaalsed tingimised rahulikuks hariduse tööks rahwa masside juures kõige ebasündsamad. See oli wõitluse liikumise aeg, mis ette walmistas suure Prantsuse rewolutsiooni, mis ka Pestalozzi kodumaad Helweetsiat haaras.

Selle peale waatamata, et Helweetsia talupoegade wõitluse tagajärjed feodaalidega õnnelikumad olid, selle peale waatamata, et Helweetsia selle wõitluse järele wõi kestes autonoomseteks wabariikideks jagunes, saabus peagi jälle elanikkude enamuse orjastamine aristokraatlise wähemuse poolt. Maa omandused koondusid jällegi wäheste rikaste kätte, kes nende walitsemiseks landvoigt'isid kohale saatsid, kes talupoegi rõhusid ja neilt wõimalikult palju sissetulekuid wälja pigistasid. Palju talupoegi põgenes wiletsuse ja õiglusetuse eest ja palkas end sõjameesteks teistes maades. Kord jutustas noor Pestalozzi tuliselt oma onule wabadest Helweetsia talupoegadest, mille peale wiimane wastas: „Ära räägi wabadest Helweetsia talupoegadest: nüüd on nad rohkem orjastatud, kui Liiwimaa talupojad."

See fakt näitab wäga kujukalt kui kindluseta on pisarate werimere hinda maksnud wabadus, kui ta ei ole kinnitatud iga üksiku indiwiduumi järele hea hariduse läbi, mis temale annab tarwiliku teadmiste hulga, kindluse enesesse ja iseloomu tugewuse wõitluseks eluga.

Ilma niisuguse hariduseta, mis täiesti wastaks tõeliku elu rütmile, ei hoia ükski jõud kõikide riigi kodanikkude indiwiduaalsust ja wabadust nende wastastikuses kokkukõlas ja wastawalt üldise asja kasule. Ilma niisuguse hariduseta pidawad nõrgad isikud, — ja neid on waimlise pimeduse juures alati määratu suur enamus — alalõpmata kas teadlikult ehk teadwuseta alluda tugewatele, kuna tugewad panewad selleks kõik käima, et luua enestele wasturääkimatuid orje.

Nii sündis kunagi kord feodaalide orjaikkest wabanenud Helweetsia talupoegadega. Järjelikult on waimu pimeduses kõige suurem wabaduse waenlane. Igawesti jääb püsima Ewangeeliumi tarkuse sõna: „Tulge tõetundmisele ja tõde teeb teid wabaks".

Ei maksa rääkidagi, et käsitäes külaelanikkude puuduse ja waesusega käis ka ikka suurem ja suurem usu ja kõlbluse langemine. Mingisugused politseilised abinõud, ükski karistus, isegi sunnitöölesaatmine ja surmanuhtlus ei suutnud kõrwaldada kuritegusid.

Waat' niisugusel õudsel ajal ilmus Helweetsias naiselik, täis piiramata ligimese armastust, koolikorralduse suur-uuendaja Johann Heinrich Pestalozzi isik.

Nähtawasti awaldas Pestalozzi peale suurt mõju tema ema poolt wanaisa, Zürichi lähikonna Henge küla pastor Gotze tegewus hariduse-põllul. See pastor kandis palju hoolt oma koguduse laste waimlise ja kõlblise tasapinna tõstmise eest kooli kaudu. Pestalozzi käis sagedasti oma wanaisa juures, waatles tema tegewust, tutwunes talupoja eluga, hakkas armastama waeseid talumehi ja täitus wihast linna aristokraatia wastu, kes igapidi rõhus orjastatud küla elanikke. See wiha püsis temas kuni raugeeani.

Pestalozzi ei õppinud koolis ühetaoliselt — teda ei rahuldanud teadmiste abstraktsus ilma tegeliku kasutamiseta.

„Kahjuks", ütleb ta, „oli tol ajal waim, millega täidetud ühiskondlik haridus minu kodulinnas, tugewasti selle poole kaldun, et Zürichi noorsoos alal hoida niisugust unistawat woolu, mille juures noorsugu ideedest waimustatud saaks, arwates, et ta neid teostada suudab, olles selleks aga mitte küllalt ettewalmistatud wastawate harjutuste läbi. Meid õpetati, jatkab ta, otsima unistuslikku iseseiswust ide suusõnalises selgitamises ja arusaamises, mets mitte äratades elawat arusaamist sellest, mis oluliselt tarwilik meie koduse kui ka kodaniku iseseiswuse kindlustuseks."

Just niisugusele tänulikule pinnale, neisse unistawatesse ajudesse langesidki Rousseau õpetuse seemned ja sünnitasid palju eksimisi, millele weel rohkem kaasa aitas, nagu Pestalozzi ise ütleb, Voltaire'i „awatlew taganemine usklikust mõttewiisist puhtast pühadusest tema kawaluseta lihtsuse ja süütusega". Ainult Pestalozzi geenius suutis hulga uute woolude seas orienteeruda ja neist niisuguseid wälja walida, mis tegeliku eluga kokkukõlas olid, mis ei olnud tühjaks unistuseks.

Waadeldes põllupidamist ning teda armastama hakates, otsustas Pestalozzi ka ise temaga tegemist teha. Ta ostis tüki maad, ehitas maja ja nimetas oma talu Neuhof'iks. Siin awas ta 1775. a. kooli waestelaste jaoks. Suwel töötasid kaswandikud, umbes 50 hinge, põllul, talwel aga tegid käsitööd. Tööde ajal näitas Pestalozzi mingisugust asja ja rääkis mitmesuguseid lauseid selle asja nimetusega, lapsed aga pidid kooris neid lauseid kordama. Kui Herbart kord Pestalozzi juures käis, oli ta kooris lausete kordamise tagajärgedest üllatatud, sest selle tõttu õppisid lapsed haruldaselt selgelt ja kindlusega rääkima.

Kuid Pestalozzi ebapraktilikuse pärast langes tema majapidamine kokku ja kool sulus uksed 1780. a. Pestalozzi ühes naisega sattus hirmsasse waesusse ja toitsid end sagedasti ainult leiwa ja weega. Sealjuures jäi Pestalozzi naine raskesti haigeks.

„Minu sõbrad", ütleb Pestalozzi, „armastasid mind weel, kuid lootusetalt; terwes ümbruskonnas laienes weendumus, et ma kadunud inimene olen ja et mind millegiga enam aidata ei saa."

Kuid kõik need kannatused, kõik need noore Pestalozzi elu pigistused ei läinud temale kasutalt mööda; mitte ainult, et ta palju ümber mõtles, waid ka kannatustes üle elas, ja tema esimesed suured mõtted ilmuwad juba Neuhofi kooli sulgemise ajal ajakirja Ephemeriden'is, artiklis „Üksikluse õhtused tunnid".

Selles artiklis on terwe tulewase pädagoogilise süsteemi põhimõtted lühikeste aforismide kujul käsitatud. Näituseks toome mõned neist aforismidest:

„Terwe inimkond on oluliselt ühetaoline ja peab oma ülesande saawutamiseks üht teed minema. Kõikide ja igaühe looduslikud omadused peawad wälja arendatud saama inimese puhta tarkuseni. See üleüldine haridus peab iga spetsiaal ja seisuslise hariduse aluseks olema."

„Looduselt saadud wõimed arendawad ja kaswawad harjutuste läbi."

„Lapse waimujõudu ei tohi meelitada kaugesse wõõrasse awarusse, enne kui ta ei tugewne harjutustes läheda ümbruskonna peal."

„Teadmiste ring algab inimesele lähemast ümbruskonnast ja laieneb temast kontsentriliselt."

„Reaal teadus peab käima sõnalise õppimise, lobisemise ees."

„Nii nagu haridus lähemate tingimuste jaoks hariduse kaugemate tingimuste eel peab käima, nii peab ka haridus perekondlisele woorusele käima hariduse eel kodaniku woorustele. Kuid lähemal, kui isa ja ema, on Jumal. Tema wahekord inimesega on kõige lähem."

„Jumal-inimene, kes oma kannatuse ja surmaga inimsoole tagasi andis kaotatud pojalikud tundmused Jumala wastu, on maailma lunastaja."

Üleüldiselt langewad need põhimõtted selgelt ühte Comenius'e pädagoogiliste ideedega. Kuid ametlik usulikkus leidis, et Pestalozzi waated Kristuse peale õiged ei ole ja kuulutas, et ta „dogmade wastu patustanud" on, sest ta austab Kristust, kui tarka ja wooruslikku inimest, kuid mitte nagu maailma lunastajat kiriklises mõttes. Sellegipärast ei wõinud keegi eitada, et Pestalozzi tõesti kristlikult elas.

Sel esimesel artiklil oli seltskonnas suur edu, ning ta andis autorile juba auwäärt kuulsuse. Kuid weel suuremat muljet awaldas terwe haritud seltskonna peale, isegi wäljaspool Helweetsiat, tema teos „Lienhard ja Gertrud. Raamat rahwale", mille esimene jagu 1781. a. ilmus.

Selle jutu sisu on järgmine:

„Ühe küla elanikud on majandusliselt ja kõlbliselt sügawasti langenud. Landvoigt Hummel peab kõrtsi, joodab talupoegi ja eksploateerib neid igapidi. Tema wõlglaste hulgas on ka müürsepp Lienhard, hea, kuid nõrga iseloomuga inimene, kes joomise läbi oma perekonna peaaegu kerjuseks teeb. Lienhardi naine Gertrud kannatab mehe joomist kangelaslikult, kuigi tal wahel nõrkeda tuleb majapidamise koorma ja hoolitsemise all laste eest. Hoolimata kergemeelsusest armastab Lienhard oma naist ja lubab alatasa end parandada.

Gertrudi praktiline mõistus leiab pääsetee raskusest, ja mitte ainult oma perekonnale waid terwele külale. Ta pöörab küla uue omaniku mõisnik Arner'i poole ja awab temale silmad Hummel'i tegewuse peale. Ühes kohaliku pastoriga algab Arner wõitlust Hummel'i wastu. See wõitlus on wäga kujukalt kirjeldatud ja sisaldab palju ilusaid pilte küla elust, milles kehastud headuse wõitlus kurjusega. Lõppude lõpuks wõidab headus. Igal pool on Gertrud peategelaseks.

Naiseliku tegewuse piirkonnast mitte wäljatungides ja oma woorusi rohkem tegudes kui sõnades awaldades, omab Gertrud suure mõju külaelanikkude peale ja soowitab neile kooli awada.

See ongi terwe jutu peaidee — ainult õige kooli korralduse abi! wõib rahwast kõlblise langemise ja waesuse eest päästa.

Puurmani mõisas.

Üks ilusamatest kohtadest Kursi kihelkonnas, wõib olla ka terwes Tartu maakonnas, on Puurmani mõisas. Et ta aga kõrwalises kohas on (lähem raudteejaam — Woldi 21 wersta), siis ei ole teda nii wäga tähele pandud.

Ta asub Pedja jõe kaldal, 3 wersta kirikust õhtupoole. Pedja jõgi, mis Wirumaalt Simuna kiriku alt algab, ja Põltsamaa jõega ühinedes 6 wersta Wirtsjärwest idapool Emajõkke woolab, on Puurmani mõisa all umbes 30 sülda lai ja 1½ sülda sügaw.

Jõe laius ja sügawus oleneb siin suurest weskitammest, mis 48 sülda pikk, 3 sülda lai ja 3 sülda kõrge ning mis 1890. a. kuulsa ehitusmeistri Beermann'i poolt ehitatud on.

Mõisa iluks on suurepärane loss, mis samal ajal, kui weskitammgi endise puust herberi asemele ehitatud. Lossi ümber on ilus park, kus kaswawad saja-aastased pärnad, jasmiini-, sireli- ja mitmed teised õitsewad põõsad. Pargi keskel on hobuserauasarnane tiik — wäikese saarega, kuhu kuiwalt maalt sild wiib. Tiik on jõega ühendatud. Tiigist wälja wiib maa-alune tunnel, mis pargi taga olewast rehest läbi jookseb, kus sügisel weega reht peksetakse. Tiik olewat wanarahwa jutu järele orjade kaewatud, teiseltpoolt räägitakse jälle, et ta munkade kaewatud, sest nii kui allpool näeme, on Puurmani mõisas muistsel ajal kirik olnud.

Tiigist wäljakaewatud muld on jõkke weetud, kus sel moel kaks saart tekkinud, mis praegu sillaga ühendatud on. Loss ühes pargiga on ümbritsetud umbes ½ wersta pikkuse, 1 sülla kõrguse ja 2 jala laiuse telliskiwi plangiga, kuhu kolmest küljest raudwärawad wiiwad. Lossipargist jõe saartele wõis ennemalt parwega sõita, mida üle jõe tõmmatud traatköie abil edasi weeti. Saartelt wiisid purded nõnda nimetatud „ülejõe" parki, kus õige kena wälja näeb: korralikult salgawiisi istutatud Saksamaa kuused mitmesugused põõsad, rohuplatsid jne.

Tagasi tulles wõidi purretel üht lauba wibuga üles tõmmata, nii et keegi sealt poolt kaldalt saartele ei pääsenud. Üleüldse oli wanal „heal ajal" harilikul surelikul kõwasti keelatud lossiparki ja saartele minna.

Kord ühel ilusal hommikul olewat krahwiproua paar paberossi otsa pargist leidnud. Tagajärg: olnud see, et kordniku läbi kõigile mõisateenijatele teada lastud anda, et ükski enam jalaga parki ei tohtwat minna. Kuid siiski leidus julgeid, kes südaööl sinna jalutama julgesid minna, et seda paradiisi mõnu maitsta. Nüüd on küll luba igaühel seal jalutada, kuid saartele sõitmiseks pole enam parwe, ega ole ka enam purdeid, nende kohuseid täidawad lootsikud.

Loss ise on suur kolmekordne, walgeks lubjatud telliskiwi ehitus ühes wiikordse torniga. Ta seisab jõe kaldalt umbes 100 sammu eemal ja paistab juba mitme wersta peale ära.

Enne ilmasõda, kui krahw kodus olnud, siis lehwinud torni katusel pikisewarda küljes alati lipp. Lossi ees on suur rohuplats purtskaewuga, mille ümber ennemalt mitmewärwilised lilled õitsenud. Lossi sisse wiib kaks suurt treppi, üks eestküljest teine tagaküljest. Tubasid on lossis kokku ligi 40. Nendest on praegu umbes pooled tühjad. Lossis on keskküte ja weewärk olemas. Keskküte on möödaläinud talwel külma läbi rikutud saanud, sest et mitmed torud lõhki on külmanud, kuna weewärgist ainult pool töötab. Ja nii see ilus hoone kõduneb ja kõduneb, ilma et keegi tema eest hoolitseks ehk mingisuguseks otstarbeks ära kasutaks. Nähtawasti ei ole teda ühelgi asutusel tarwis. Teised mõisahooned on kõik korralikud suured kiwiehitused. Peale selle on terwes mõisas elektriwalgustus olemas.

Mõisast umbes 1 werst maad eemal on jälle suur kena metspark, endine „hirweaed", ümbermõõt 4—5 wersta, kus enne sõda üle saja hirwe sees oli. Park oli siis suure kõrge aiaga ümbritsetud, mis 1918. a. maha lõhuti, sest et wiimased hirwed klapperjahiga samal aastal omaniku poolt maha lastuid.

Oleks mõis raudteele lähemal, siis wõiks ta kenais suwituskohaksgi saada, kuid praegust teatakse wäljaspool temast wähe.

* * *

Puurmani mõisas oli muistsel ajal kirik. Praegu on selle koha peal wiljaait, mis endisest kirikust ümber on tehtud. Ühes aidas seisab ukse peale kirjutatud Dominus protector meus. Anno 1748*). Kirikut nimetati Püha Elisabeti kirikuks. 1627. aastast saadik hakati teda wiljaaidaks tarwitama. Kolm wersta mõisast ülespoole jõe kaldal seisis Wäike-Maarja kirik, praegune kihelkonna kirik, millest sel ajal ainult müürid alles olid jäänud.

Aastal 1669. käis Äksi kiriku õpetaja siin jutlust ütlemas. Kirikul oli oma maa ja ta wõis juba õige wana olla, sest et ta, ehk küll kiwist ehitatud, õige wana ja kõdunenud wälja nägi.

Järelewaatusel aastal 1683. sai Kursi Äksist täiesti eraldatud, ning sai ise oma õpetaja, niisama ka tarwilikku toetust, wiimast peaasjalikult suure mõisa omanikult sillakohtunik (Ordnungsrichter?) Eberhard Güntersbergilt. Kihelkonna nimetus oli wanal ajal — Kursi Eesti keeles kutsuti teda Puurmaniks, mõisa omaniku Buhrmeister'i nime järele. Praegu kutsutakse kihelkonda Kursi kihelkonnaks ja mõisat Puurmani mõisaks. Wiimane Saksa keeles Talkhof, mida ka Kalkhof'iks nimetati, kuulus piiskopi walitsuse ajal ühes hiljem tekkinud mõisatega Härjanurme, Sadoküla ja wististi ka Laewa mõisaga Kärkna (saksak. Falkenau) kloostri alla. Kuningas Stephan ühendas teda Tartu majandusmõisatega ja kuningas Gustaw Adolf Raadi mõisaga, mis sel ajal riigi mõisaks loeti ja mille alla ta aastal 1627. kuulus.

Puurmanis põletati lupja (millest ta ka oma saksakeelse nimetuse Kalkhof sai) Tartu ehituste jaoks. Talupoegade teoorjus seisis siin suuremalt jaolt lubja põletamises ja weos. Endisest mõisa põllupinnast oli sel aastal kaks kolmandikku metsaga kaetud. Kuninganna Kristina käemehe-walitsus annetas aastal 1633. Tartu linnale, tema uuesti ülesehitamise otstarbeks Puurmani mõisa küljest Tõrwe küla ühes sealsamas olewate paemurrudega ja aastal 1634. Puurmani mõisa külad Sadoküla ja Epküla, kui wastutasu Tartu linnale annetud, kuid hiljem pärijatele tagasi antud, Wõldi mõisa eest.

Puurmani ise jäi riigimaanduseks niikauaks, kuni kuninganna Christina ta 25. okt. 1645. a. wiimaks oberstleitnant ja pärastise kindralmajor ning maanõunikule Christopher von Buhrmeister'ile Norköpingi seaduse otsuse põhjal ära annetas, kelle tütar Dorothea oberstleitnant Christoph von Güntersberg'iga — Ubernast abiellu astus. Nende poeg Rootsi kapten ja sillakohtunik Eberhard von Güntersberg päris wanaisalt Puurmani omale, sest et Kaarel XI. käemehe walitsus 2. sept. 1661. a. tütarde pärimisõigust suurendanud oli, mida Kaarel XI. 3. aug. 1680. a. ise kinnitas. Selle peale waatamata sai mõisa tagasi wõetud, kuid Eberhard von Güntersberg'ile siiski rendile jäetud ja 5. märtsil 1712. a. tema mõlemale tütrele tagasi antud, kelledest üks nimega Margaretha Elisabeth maanõunik Gotthard Joh. von Zöge'le, pärastise krahw Manteuffel'ile, teine paran Moritz Posse'le mehele läks. Mõlemad tütred leppisid eneste wahel 10. okt. 1729. a. nii kokku, et Zöge mõisa oma kätte wõttis ja Posse'le 5500 R. thlr. wõi rubla wälja maksis.

Maanõunik Gotthard Johann krahw Mannteuffel asutas oma abikaasa mõisatest Puurmanist ja Zögewast 31. aug. 1756. a. majoraatmõisa. 15. weebr. 1764. a. leppisid tema pärijad tema 5. weebr. 1764. a. tehtud testamendi põhjal nii kokku, et tema wanem poeg kindralleitnant ja Eestimaa maanõunik Andreas krahw Manteuffel majoraatmõisa päris, mida ta peale oma surma 1768. a. oma pojale, pärastisele salanõunikule, senaatorile ja rüütel Gotthard Andreas krahw Mannteuffel'ile pärandas. Wiimasele järgnes tema wanem poeg — majoraadi omanikuna, oberst tiiwadjutant, tõsine riiginõunik ja rüütel Gotthard krahw Manteuffel, kelle lasteta surma järele tema wend, kaardiwäe staabirittmeister Ernst krahw Manteuffel järgnes. Wiimase käest päris majoraatmõisa tema ainuke poeg Ernst krahw Manteuffell, wiimane mõisaomanik, kelle käest mõisa E. Wabariigi walitsuse poolt üle wõeti ja kes ise praegu Saksamaal wiibib. —sas.

*) Isand minu kaitsja. Aastal 1748.

Aga et sel ajal häid õpetajaid ei olnud, siis nägi Pestalozzi ainukest pääseteed: „rahwa asja anda emade kätte.

„Juba hälli juures," ütleb tema, „on tarwis püüda pimedalt loodusest ära wõtta inimsoo kaswatust ja anda seda parema mõistusliku jõu kätte, mis tuhande aastate kogemustes on õppinud järele mõtlema temas tegutsewate seaduse olulsuse üle."

1783., 1785. ja 1787. a. ilmus selle jutu järg, milles kirjeldatakse Bonali küla jõukust kooli asutamise tagajärjel. Peagi hakati sellest igalpool rääkima ja asi, millele Bonalis wäiksemõõduline alus rajati, omandab riiklise tähtsuse.

Pestalozzi awaldab siin esimesena selle kindla mõtte, et noorsoo kaswatamine peab olema üheks riigi tegewuse pea haruks.

Selle Pestalozzi kirjatöö edu oli määratu suur. Teda loeti igalpool — walitsejate lossides ja waeste talupoegade urtsikutes. Kõik olid waimustatud õieti ja kunstiliselt joonistatud külaelu piltidest. Preisi kuninganna Louise kirjutas temast: „Kui ilusad on Pestalozzi mõtted inimsoost. Ma tahaksin tema juure sõita, et tänada teda inimsoo nimel. Ja, ma olen temale tänulik inimsoo eest!"

V. üleriikline õpetajate kongress Tallinnas.

(Kolmas päew, 18. juunil).

Hommiku töötatakse sektsioonides. Kell 1/212 algab üleüldine koosolek. Kantakse sektsioonides wastuwõetud ja teised resolutsioonid ette ning wõetakse wastu. Pikemad waielust sünnitab wõõraste keelte küsimus. Waieldakse Inglise ja Saksa keele pärast. Pikkade waieluste järele otsustatakse suure häälteenamusega nii alg- kui keskkoolis Inglise keel esimeseks määrata.

Kongress lõppes wabariigi hümniga kell 1/26 õhtu.

Selle järele jagatakse Soome sõitjatele piletid, harjutatakse laulu ja minnakse mõnusas meeleolus laiali.

Teise päewa õhtul wiibisid kongressist osawõtjad Estoonia walges saalis ühisel õhtusöögil.

—Ago—

Mõisate tükeldamise kawa kokkuseadmisel.

Juba kahel kewadel oleme wõinud tagasi waadata töö peale, mis tehtud meie maaseaduse teostamise alal. Wahe läinud kewade ja tänawu kewadel awanewa pildi wahel on kahtlemata suur. Kui läinud kewadel mõisa wäljadel töötasid suuremalt jaolt põllutöölised kruntimata maatükkidel, selguseta seisukorras, siis on tänawu kewadel asunikud enamasti juba oma planeeritud kohtadel. Töö muutub selles asjas järjekindlalt põhjalikumaks.

Seni wõeti planeerimise alla mõisad, mis ammugi söödis, korratud ja, nii öelda, harimiswaewas. Mõisad aga, mis järele on jäänud, on enam-wähem korralikult töötawa majapidamisega. Asudes järjekorraga nende tükeldamise juure, tuleb juba talitada äärmise ettewaatusega, et mitte häwitada majapidamisi, mis meid põllumajanduslikult aitawad kanda seni, kuni asunikkude asumiseaja esimesed kibedused mööda.

Selles mõttes ongi põllutööminister hra Rosifeldt ja abi Dr. Raamot ühes maakorralduse peawalitsuse juhatusega alanud rewideerimissõitusid peaasjalikult tükeldamata mõisatesse, et järgmise hooaja kawa kokkuseadmisel täiesti teadlikult toimetada.

Läbi on sõidetud Harju, Pärnu ja Lääne maakonnast, kusjuures üle on waadatud üle saja mõisa majapidamise. Järgmiseks on käsil sõidud Wiru ja Järwa maakonnas, edasi teised.

Ühtlasi on see ka ülewaade kogu töö peale ja tutwunemine uute asunikkude elukorraga.

Kohtukojast.

Röövsalgad

Sõjaringkonna kohtu istumisel 17. juunil.

Friedrich Katteli, August Kindsi, Eduard Kindsi ja Adolf Wijandi süüdistus röövimises Peri wallas Imaste külas Joosep Wiksi talus..

17. detsembril 1918 a., sõja ajal, tulid wiis sõjariistus meest õhtul, pärast päewa loojaminekut, Wikside talusse; üks nendest laskis peremehe Joosep Wiksi peale paugu. Kuul tungis rinnust läbi, mille peale ta maha kukkus. Maaslamajat löönud siis weel üks mees püssi päraga. Selle peale wiidi Joosep Wiks ühes naise Mari ja tütre Miiliga rehetuppa, kus üks kurjategijatest neid wahtima jäi, kuna teised toas ja aidas röövisid. Peale selle wiidi teised rehetoast ära, kuna Miili Wiksi käed kinni seoti ja tema jalaaluseid pirru tulega põletama hakati, selle juures nõudes, et ta oma isa raha kätte juhataks. Jalg oli selle tõttu kuni põlweni üles paistetanud. Ka Mari Wiksil oli ühe käewarre luud katki murtud.

Joosep Wiks tundis röövlitest ära Friedrich Katteli, August ja Eduard Kindsi. Adolf Wijandit pidas ta ka üheks röövlitest sellepärast, et wiimane juba pärast Friedrich Katteli wangistamist tema pool käis, lubades kõik kinni maksa.

Mari Wiks tundis Friedrich Katteli ära, samuti Kindsid. Miili Wiksil oli Jaan Rööpmann jalgu põletanud, kuna Kattel teda sell ajal kinni hoidnud. Peale nende oli ta weel ära tunnud August ja Eduard Kindsid — kõik ümbruskonna mehed.

Süüalused ja nende kaitsjad seletasid, et käesolewal juhtumisel arusaamatusega tegemist on. Kattel tõendas tunnistajatega, et ta sel ajal kui kuritöö kohalt pauk kostis, mujal oli. Samuti tõendasid seda ka Kindsid.

Wijand seletas, et tema kuritööst teada sai alles ku..aega hiljem. Kattel seletas kogunt, et ta Joosep Wiksi haawa enne welskeri tulekut kinni sidunud. Kindsile, kui see õhtul sinna tuli kaebanud Wiksid kuritöö üle. Nad kartsid, et röövlid uuesti tagasi tulewad, ja kolme meest ligenema nähes — arwasid, et need wast ongi kurjategijad. Siis olewat aga Mari Wiks ühe neist ära tunnud ja ütelnud: see on ju Kalla Priidu. Röövlid nad ei ole.

Tunnistajad seletasid, et nemad küll tundsid kurjategijad ära, kuid ei wõinud seda awaldada, kartes, et wiimased neid maha tapawad.

Kohus tunnistas kõik neli süüalust süüdi ja mõistis nad surma mahalaskmise läbi.

Teine röövsalk.

Jaan Fuks, Peeter Roots, Johannes Kirst ja Richard Kuus. Ühes kaaslastega on nad toime pannud terwe rea kuritöösid, milledest harutusel oli kolm sõjariistus röövimist.

1. 6. oktoobril 1919. a. Wõrumaal Kasaritsa wallas Wihtlamäe külas Marie, Minna ja Jaan Tammede pool.
2. 9. oktoobril samas wallas Tautsimäe talus Johan Jantra pool.
3. 14. oktoobril Haanja wallas Häärli talus.

Kõik kolm kuritööd on ühelaadilised. Õhtul tulewad tundmata isikud, koputawad ja nõuawad sisselaskmist, nimetades end sõjawäe patrulliks. Pääsewad sisse mõnel poole wägiwallaga, mõnel pool awatakse neile uksed. Siis wõtawad nad elanikud wahi alla ja hakkawad raha otsima ja äraviimiseks kraami koguma.

Kõigis asjus tunnistasid Johannes Kirst ja Richard Kuus endid süüdi, selle juures seletades, et Jaan Fuks ja Peeter Roots neil kaasas ei ole olnud, waid Paul Roots, Peeter Rootsi wend ja weel mõned isikud.

Tunnistajad tundsid kõik röövlid kindlasti ära, peale Peeter Rootsi, kelle juures kõik kahtlewad.

Kuid teisest küljest selgus, ühe tunnistaja seletuse läbi, et Peeter Roots tema tütart Olgat enda armukesena pidas, temaga ühes majas elas ja et Rootsi pool käisid koos Fuks, Kuus ja Kirst röövimise plaanisid pidamas ja kraami jagamas.

Peeter Roots seletas, et süüdlane wõis olla tema wend Paul Roots. Wiimane on, ennast warjates kellegi Eduard Mägi pool, tabamisel surma saanud, selle juures wastu hakates kordniku maha lasknud.

Jaan Fuks tõendas enda wiibimist kuritööde toimepanemise ajal mitukümmend wersta eemal. Koguni niikaugele läks üks tema poolt ülesantud tunnistaja Bredis, et ta kinnitas, et ta röövimisest Wihtlamäe külas midagi ei tea, kuid kui talle selle peale küsimus ette pandi kas oli Jaan Fuks tema pool 6. oktoobril, siis wastas wiibimata: jah, 6. oktoobril oli.

Silmanähtawa waletunnistuse andmise tõttu wõeti Bredis wahi alla.

Röövimises Jantra juures oli küll Fuksi wastu süüdistus tõstetud, kuid hiljem ära lõpetatud. Selles asjas süüdistati weel Olga Jänest, Miili Rootsi ja Olga Tõrwat röövitud asjade warjamises, kuid kõik kolm said õigeks mõistetud. Peeter Roots sai Jantra pool toimepandud kuritöö eest 20 aastaks sunnitööle mõistetud. Kuus ja Kirst aga mõisteti surma.

6. ja 14. oktoobri röövimiste eest: Tammede ja Kasfini pool — mõisteti kummagis asjas kõik neli kurjategijat: Fuks, Kuus, Roots ja Kirst surma.

L. T.

Kes poliitiliselt mõtleb,
see ei saa läbi, ilma et tema ei loeks „Postimeest", Eesti wanemat poliitilist häälekandjat.

Wastutaw toimetaja K. E. Sööt.
Wäljaandja Jaan Tõnisson.
Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus.

Tallinnast — Helsingi
Esimese klassi
reisijatelaew
„SAMPO"
sõidab Tallinna ja Helsingi wahel.
Ärasõit Tallinnast igal reedel kl. 10 h.
Ärasõit Helsingist igal keskn. kl. 9 h.
Reisijate ja kaubaülesandmisi wõtab wastu
John Nurminen.
Tallinnas, Pikk tän. 41. Kõnetr. 7-95. Helsingis, Vestra Kajen 8. Kõnetr. 121-56.

Petseri reaalgümnaasium
annab wälja **wähempakkumise teel** koolíruumide wähemad (sisemised)
remondi tööd,
nagu: katuse parandamine, ahjude kordaseadmine, seinte parandamine ja lupjamine, uste parandamine ja muud. — Kirjalikud pakkumised kinnistes ümbrikkudes 20-margal. tempelmaksuga warustatult sisse anda koolikantseleisse 30. juuniks s. a. Lähemaid teateid wäljaantawate tööde üle saab iga päew kella 9—2, kooli kantseleist.
Koolihoolekogu.

28. juunil s. a. kell 10 homm. **renditakse Raadi mõisas Ilmatsalu tagawara**
heina-maad
enampakkumise teel wälja. Rent kohemaksetawas rahas. Ringkonna walitseja.

1. juulil s. a. kell 3 p. l. saawad Walgamaa riigimaade ülema kantseleis Walgas, Aia tän. 18, kinnisel **enampakkumisel wäljarenditud**
järgmis. järwed:
1) Walgjärw, 2) Ronijärw, 3) Kadajärw, 4) Põrjajärw, 5) Restuweski järw, 6) Ähi järw, 7) Kautsi järw, 8) Koobasaare järw, 9) Pikkjärw, 10) Wäike Apjajärw, 11) Räimejärw, 12) Rautiti järw, 13) Jashkajärw.
Lähemaid teateid renditingimiste kohta saab Walgamaa riigimaade ülema kantseleist, wäljapakkumise päewal.

28. juunil s. a. kell 3 p. l. saawad Walgamaa riigimaade ülema kantseleis Walgas, Aia tän. 18, kinnisel **enampakkumisel wäljarenditud**
Patküla ja Sooru mõisate
wiljapuuaiad
Lähemaid teateid renditingimiste kohta saab Walgamaa riigimaade ülema kantseleist, wäljapakkumise päewal.

S. W. W. intendantuuri osakonna kraamiladus Tallinnas,
Toompeal, Falki tee nr. 2-a, tulewad müügile 22. juunil kell 10 h.
enampakkumise teel
umbes 140 puuda tooreid soolatud looma ja wasika
— nahku. —
Lähemaid teateid saab ladu kantseleis Wäike Batarei tän. nr. 10, tuba nr. 16, telefon linna keskjaamast nr. 238, sealt 13.
Warustuswalitsuse kraamiladude walitseja Beekmann.

Karlowa tän. nr. 70,
kõige odawam ostukoht:
Suhkur 26 m. 50 p. n., riis 14—16 m. nael, heeringad 10—11 m. n. Ameerika seep 26 mrk. n., sooja plima 10 m. toop ja palju muud odawa hinnaga. Austusega K. Koowik.

Restoraan „Narwa"
(Uuturu tän., jõe kaldal)
soowitab kõiksugu liköörisid, napsisid, maitsw. wiina ja suupisteid ning
Saku õlut.
Hinnad ajakohased ja mõõdukad.
Kõige austusega J. Moolise ja A. Siimus.

Kellel oleks
äriruumid
1. juuliks ühes kaubaga ehk ilma Kaubahoowis ehk ümbruses ära anda. Pakkum. saata sll. „A. H. T." all.

A. Kapsi & Ko.
Tallinnas, Harju tän. nr. 46,
soowitab
elektrimootorid,
alal. wool. 220 wolti — 7½ P. S. 13½ P. S.
Dünaamo,
110 wolti — 5½ P. S. Igasugu walgustusmaterjale.

Soowitan head Wene tubakat mitmest wabrikust, piibu tubakat
Must Kotkas;
paberossa
Lord, Osman, Estoonia.
Jällemüüjatele odaw ostukoht.
P. Luksep Tartus, Söögiturg nr. 1, wastu juudipoode.

Portsellaan- ja kiwinõude-
ladu awatud,
Tallinnas, Wäike-Tartu maanteel nr. 8, hoowis.
Müük suurel ja wäiksel wiisil. — Hinnad odawad.
Kaupmeestele kasulik ostukoht. Mustrid näha Kuninga tän. nr. 2. **P. Birk ja Ko.**

4. juulil s. a. kell 3 p. l. saab Walgamaa riigimaade ülema kantseleis Walgas, Aia tän. nr. 18, kinnisel **enampakkumisel wäljarenditud**
Pringi wesiwesti.
Lähemaid teateid renditingimiste kohta saab Walgamaa riigimaade ülema kantseleist, wäljapakkumise päewal.

Lupja,
tsementi,
katusepappi,
puid
müüb **Tartu Ekspressi kontor,** Küüni tän. 1 ja Riia tän. 119.

Wanutajat ja wärwijat
on tarwis Tõrwa weski peale Tõrwa alewis Walga maakonnas. G. Tults.

Tartu käsitöö ja tööstuse ettewõtjate keskseltsil,
Jaani tän. nr. 16, on pärale jõudnud
I-sorti kiwisütt,
plekki, kriiti
ja müüb hinnaga wäljaspool wõistlust.

Alandatud hindadega
höövelbatud ja höövelbamata laudade ja kõiksugu puuehitusmaterjali müük.
A. ja M. Uniweri lauawabrikus,
Tartus, Meltsiweski tän. nr. 40/42.

Müümised

Sibula taimi,
suurt sorti, lille ja tubaka taimi on müüa. Kuu tän. nr. 10.

Häid sandaale
kõigis suurustes sai ja soowitab **Tõnnoffi kauplus.** Rüütli tän. nr. 3.

Müüa
grammofon ärasõidu tõttu ja teised asjad. Lodja t. nr. 23, k. 5.

Korteri wahetuse pärast müüakse kõiksugust
mööblit:
garnituur, kapid, peeglid, puhwet, söögitoa laud, kummut, toalett, woodid, pesulauad, kardinad ja muud kraami. Hetzeli t. 4, k. 2. Ülesostjaid palutakse mitte tülitama tulla.

Müüakse
odawasti poleeritud ja wakseeritud kummutid ja loomapeebi taimi. Kuu tän. nr. 15.

Hõbe,
kohane kaasawaraks, ilusaid elektri lampe ja teisi uhkeid asju hinnawäärtuses müüa, näha kl. 8—6. Pepleri tän. nr. 27, krt. 2.

Müüa
2 kummutit odawasti. Waleria tän. nr. 5, krt. 2.

Kerge, neljawedruga
sõiduwanker
on juhtumisi odawasti müüa. Kässida Tolstoi t. nr. 7, krt. 1.

Hea jalgratas,
kuuse- ja männi-
laudu
on müüa. Uueturu tän. nr. 13, Pärja kauplus.

Rutuliselt
müüa:
kaks patent woodid karwa madratsitega, peeliga pesukapp, pesulaud serwiisiga, riidekapp, kirjutuslaud, toolid, piltid ja raamid. Jaama tän. nr. 91, krt. 1.

Müüa 2 suurt tugewad
juustu-katelt,
piimajahutamise riist (Kühler) ja wõimasin. Jaama mõisas. Tulla kl. 2—3 päewal. Kirjal. Tartu, Postkast nr. 10.

Kaks head
tööhobust
ja wanker on müüa. Waleeria tänaw nr. 22.

Dr. A. Lenzner
Naha- ja suguhaigused
Iga päew kella 9—11 ja 5—7.
Rüütli tän. nr. 23, krt. 4.

Dr. E. Dabruschkes.
Naha- ja suguhaigused.
Kella 10—11 ja 4—6.
Magasini tän. 10, kort. 5.

Dr. Ottow.
Naistehaigused.
Wallikraawi t. 9, kl. 9—10 ja 3—4

Biskwiiti,
šokolaadi tahwlites,
šokolaadi kompwekka,
karamelle,
kompwekka
mitmesugustes sortides,
suuremal ja wäiksem. arwul
soowitab tööstus
Arwed Blanken
Kalda tän. 1. „Bellewue" majas.

1.. aastane
hagijas
müüa. Teateid saab Tartus, Suurturg nr. 1.., Eesti Seemnewilja Ühisus.

Ärareisimise pärast müüa pruugitud
õmblusmasin,
Pepleri t. 8, majahoidja juures.

Hästi tulutoow
tööstuseosa
müüa 120 tuhande mrk. eest, pakkum. saata sll. 120 tuhanda all.

Müüa
uus neljawedruga, patent telgedega saraban, ja wedru- piimawanker. Peetri tän. 9. K. Fuchs.

Korras wähe pruugitud
göpli
on müüa. J. Laubner. Masinavabrik.

Neljawedruga sõiduwanker
saraban
on müüa maaler Ottas'i juures Wene tänaw.